

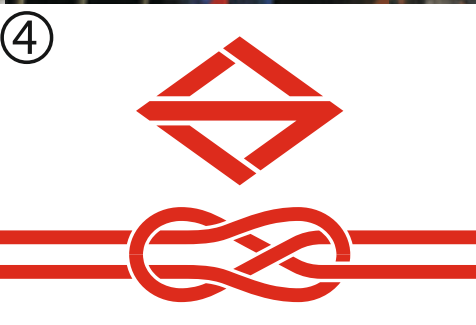
Grb i Zastava

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva
Broj 6, Godina III.
Zagreb, studeni 2009.

*Bulletin of the Croatian Heraldic & Vexillologic Association
Number 6, Volume III, Zagreb, November 2009*

23. međunarodni veksilološki kongres
23rd International Congress of Vexillology

23 ICV Yokohama Japan 2009

① M. Lupant, predsjednik FIAV-a, nakon ceremonije otvaranja sa službenim maljem FIAV-a | M. Lupant, FIAV President with the FIAV official mallet after the opening ceremony ② Zastava HGZD među zastavama članica FIAV u kongresnoj dvorani | The HGZD flag among the FIAV member's flags in the Congress Hall ③ Memorijalna dvorana otvaranja jokohamske luke | The Yokohama Port Memorial Hall ④ Zastava 23 ICV | 23 ICV flag ⑤ Ž. Heimer ispred kongresnih zastava | Ž. Heimer in front of the Congress flags ⑥ Rasprava nakon predavanja | Discussion after the presentation ⑦ Predavanje Ž. Heimera o hrvatskim vojnim zastavama | Heimer's presentation on the Croatian military flags (Photos: ŽH)

(nastavak na str. 3) (continued on p. 3)

Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo osnovano je 2006. godine. HGZD je član
Croatian Heraldic & Vexillologic Association is established in 2006. HGZD is a member of

Fédération Internationale des Associations Vexillologiques

Confédération Internationale de Généalogie et d'Héraldique

Dragi čitatelju,

Pred vama je još jedan broj GiZ. I ovaj put surađujući s Leykamom i uz financijsku potporu Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport, donosimo vam, ako smije neskomro reći zanimljiv i raznovrstan sadržaj.

U ljetnoj pauzi imao sam priliku sudjelovati na veksilološkom kongresu s kojeg vam pokušavam prenijeti dio atmosfere i značajne informacije. Japan je dalek za mnoge veksilologe, zato nije čudno da je naša delegacija bila jednočlana, jer mnoga udruženja nisu ni uspjela poslati nikoga. No to nije nimalo utjecalo na kvalitetu prezentacija.

Kako smo u posljednjem broju obećali, ovaj put donosimo kratke prikaze dvije heraldičke knjige objavljene u prvoj polovici godine, Zovkovog *Obiteljskog grba* i mojih *Grbova i zastava Grada Zagreba*, a u međuvremenu je objavljena i treća, Kekezovi *Grbovi gradova u Republici Hrvatskoj*. Pojava čak tri knjige ove tematike u jednoj godini, uvjeren sam, ne može biti koincidencija, već je zoran prikaz rezultata djelovanja našeg Društva na popularizaciji ove tematike. Neka to posluži kao inicijativa našim ostalim članovima - dakle znamo da postoji čitateljstvo koje to zanima i izdavači koji su to spremni objaviti, također znamo da imate znanja i materijala, sad je samo na vama da sve to spojite i ukoričite. ☺

Čega još ima u ovom GiZ-u? Tomislav Šipek lukavo se dosjetio veksilološki značajne godišnjice i pripremio članak o brazilskoj zastavi. Pročitajte i o zagrebačkom festivalu zastavica. Na kraju pročitajte i članak koji će vam dati odgovor na pitanje koje ja često u šali postavljam grboljupcima: "Koji naš grad u svojem grbu prikazuje džamiju?" Možda šala i nije osobito smiješna, ali priznajte da vas je zaintrigirala.

No da vam ja ne bih sve ispričao, dalje otkrivajte sami. Bit će nam drago čuti vaša mišljenja, kritike i ideje za sljedeći GiZ. Nadamo se da će se u narednim brojevima naći i vaših priloga, stoga, tipkovnicu pod ruke i pišite nam. I najvažnije od svega...

... uživajte čitajući GiZ

Dear reader,

You are holding yet another issue of the GiZ. This time as well, in cooperation with Leykam and with the financial support of the Zagreb City Office for Education, Culture and Sport, we are bringing to you, if we may say so immodestly, interesting and diverse contents.

During the summer break, I had chance to attend the Vexillologic Congress, from which I try to transmit to you a part of the atmosphere and some important information. Japan is far away for many vexillologists, so it is no big surprise that our delegation this time counted only one, considering that many of societies could not manage to send anyone at all. However, that did not influence the quality of presentations in the least.

As we promised in the last issue, we present here shortly two heraldic books issued in the first half of this year, Zovko's Family Arms and mine Coats of Arms and Flags of the City of Zagreb, while a third book was published recently as well, Kekez' Croatian City Coats of Arms. The appearance of three books in this field in a single year, I am convinced, could not be coincidence; it is a manifestation of our Society activities to popularize the topic. Let that be an initiative to our other members - thus, we know that there is interested public of readers; there are publishers who are ready to publish it, and also we know that you have knowledge and materials, so it is only up to you to put that all together and bind it. ☺

What else is in this GiZ? Tomislav Šipek witty remembered a vexillologically important anniversary and prepared an article on the Brazilian flag. Read also on the Zagreb Flag Festival. Finally, read also an article that shall provide you an answer to a question that I often jocularly ask: "Which city of ours, in its coats of arms depicts a mosque?" It may not be so funny joke, but admit that it intrigued you.

I let you find the other contents yourselves. We would be pleased to hear your opinions, critiques and ideas for the next GiZ. We also hope that in the further issues we may find your articles as well, so take a keyboard and write to us. And, most importantly...

... enjoy reading GiZ
Željko Heimer

Autori u ovom broju

Dr. sc. **Stoyan Antonov**, etnolog i povjesničar, viši asistent Sveučilišta u Plovdivu, predsjednik Bugarskog heraldičkog i veksilološkog društva (BHVS). stoyan_a@abv.bg

Mr. sc. **Borislav Bijelić**, viši kustos, ravnatelj Muzeja Đakovštine, Đakovo

Matea Brstilo Rešetar, tajnica HGZD, kustosica Zbirke heraldike i sfragistike u Hrvatskom povijesnom muzeju. m.brstilo@hismus.hr

Mr. sc. **Željko Heimer**, predsjednik HGZD, dipl. inž. elektrotehnike iz Zagreba, časnik Oružanih snaga RH, dugogodišnji suradnik udruge Flags of the World (FOTW), održava web stranice The Flags and Arms of the Modern Era <http://zeljko-heimer-fame.from.hr>, zheimer@gmail.com

Nada Premerl, prof., muzejska savjetnica Muzeja Grada Zagreba u mirovini, voditeljica kulturno-povijesne zbirke Grada Zagreba. nada.premerl@zg.htnet.hr

Tomislav Šipek, član HGZD iz Stubičkih Topica, Tomislav.Sipek@t.ht.hr

Tomislav Todorović, inženjer elektrotehnike iz Zrenjanina, amaterski veksilolog, suradnik udruge Flags of the World (FOTW), tomtodyu@yahoo.com.

Authors in this issue

Dr. sc. **Stoyan Antonov**, etnolog i povjesničar, viši asistent Sveučilišta u Plovdivu, predsjednik Bugarskog heraldičkog i veksilološkog društva (BHVS). stoyan_a@abv.bg

Mr. sc. **Borislav Bijelić**, viši kustos, ravnatelj Muzeja Đakovštine, Đakovo

Matea Brstilo Rešetar, tajnica HGZD, kustosica Zbirke heraldike i sfragistike u Hrvatskom povijesnom muzeju. m.brstilo@hismus.hr

Mr. sc. **Željko Heimer**, predsjednik HGZD, dipl. inž. elektrotehnike iz Zagreba, časnik Oružanih snaga RH, dugogodišnji suradnik udruge Flags of the World (FOTW), održava web stranice The Flags and Arms of the Modern Era <http://zeljko-heimer-fame.from.hr>, zheimer@gmail.com

Nada Premerl, prof., muzejska savjetnica Muzeja Grada Zagreba u mirovini, voditeljica kulturno-povijesne zbirke Grada Zagreba. nada.premerl@zg.htnet.hr

Tomislav Šipek, član HGZD iz Stubičkih Topica, Tomislav.Sipek@t.ht.hr

Tomislav Todorović, inženjer elektrotehnike iz Zrenjanina, amaterski veksilolog, suradnik udruge Flags of the World (FOTW), tomtodyu@yahoo.com.

S	A	D	R	Ž	A	J
C	O	N	T	E	N	T
23. međunarodni veksilološki kongres 23rd International Congress of Vexillology - Željko Heimer.....						1
Uvodnik Editorial						2
Heimer »Grbovi i zastave Grada Zagreba«, Leykam International, 2009. - Nada Premerl.....						6
Zovko »Obiteljski grb«, Laurana, 2009. - Matea Brstilo Rešetar						7
Heimer - počasni član BHVS Heimer - Honorary Member of the BHVS - Stoyan Antonov.....						8
Ispravak: Hrvati u Vojvodini od 1990 Correction: Croats in Vojvodina since 1990 - Tomislav Todorović						9
1. festival umjetničkih zastavica ULICA I JA 1st Artistic Flags Festival STREET&ME - Dijana Nazor						10
120 godina zastave i grba Brazila 120th anniversary of the flag and the coat of arms of Brazil - Tomislav Šipek.....						12
Grb Grada Đakova The coat of arms of the City of Đakovo - Borislav Bijelić.....						16
Kronika HGZD HGZD Chronicles.....						20

IMPRESSUM

Grb i Zastava

Glasnik Hrvatskog grboslovnog i zastavoslovnog društva
Broj 6, Godina III, Zagreb studeni 2009. ISSN 1846-3827
Urednik i engleski prijevod: **Željko Heimer**

Predsjedništvo HGZD:

Željko Heimer, predsjednik;

Nenad Labus, potpredsjednik;

Matea Brstilo Rešetar, tajnica;

Dubravka Peić Čaldarović,

Jelena Borošak Marijanović.

Cijena broja 35 kn, za inozemstvo 7 €.

Godišnja pretplata (2 broja): 60 kn, za inozemstvo 12 €.

Za članove HGZD - besplatno.

Narudžbe na **Leykam International**, Ilica 42, HR-10000

Zagreb ili na info@leykam-international.hr

Izdavač:

Hrvatsko grboslovno i zastavoslovno društvo

Pazinska 50

HR-10110 Zagreb

E-mail: hgzd@hgzd.hr

Web: <http://www.hgzd.hr>

Žiro račun Zagrebačka banka **2360000-1101905988**.

Devizni račun **2100316527**.

Naklada ovog broja: **300 komada**

Prilozi za "Grb i Zastavu" dobrodošli su. Članci, fotografije i ostalo mogu se dostaviti izdavaču u pisanom ili tiskanom obliku, u elektronskom obliku ili kao privici elektronskom poštom. Materijali se ne vraćaju.

Stavovi i mišljenja izneseni u glasilu su autorski, i ne predstavljaju stavove i mišljenja uredništva ni HGZD. Iako se HGZD trudi da su podaci izneseni u glasilu točni, Društvo ne garantira njihovu točnost i ne preuzima nikakvu materijalnu ni moralnu odgovornost za štetu koja bi zbog njih nastala.

Ovaj broj je zaključen 15. studenog 2009.

HGZD zahvaljuje izdavačkoj kući
Leykam International d.o.o.
na svesrdnoj pomoći u pripremi i
izdavanju ovog broja glasnika.

LEYKAM
international

Ilica 42

HR - 10000 Zagreb

www.leykam-international.hr

Ovaj broj glasnika

Grb i Zastava

izašao je zahvaljujući potpori
Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport
Grada Zagreba

Kao što naši članovi već dobro znaju, međunarodne veksilološke kongrese (ICV) organizira u neparnim godinama **Međunarodna federacija veksiloloških udruga (FIAV)** od 1969. godine, a domaćini su nacionalne veksilološke udruge često u suradnji s kakvim relevantnim muzejom ili sličnom organizacijom. Kongresi se u pravilu sastoje od niza predavanja iz svih aspekata veksiloloških tema, zasjedanja Opće skupštine FIAV-a, posjeta veksilološki zanimljivim muzejima i lokacijama, sastanaka specijaliziranih grupa (poput sastanka proizvođača zastava, sastanka članova udruge *Flags of the World – FOTW*), ali i niza neformalnih sastanaka i druženja veksilologa koji se iz cijeloga svijeta svake druge godine sjate na jednom mjestu dijeleći svoj hobi, interes, profesiju, znanstveno polje, kako već tko promatra i definira svoju zaljubljenost u zastave, s ljudima istih interesa.

Ova godina nije bila iznimka od te uobičajene rutine, no pri tome svaki je kongres ipak jedinstven. Ovdje je domaćin bilo **Japansko veksilološko društvo (JAVA)**, mlada udruga osnovana 2000. godine, koja okuplja tridesetak veksilologa iz Japana, Koreje i SAD, za koje je organizacija kongresa bila velik posao, kojeg su s mnogo entuzijazma brilijantno odradili. Učesnicima je organizacija izgledala ležerna i opuštena, a samo oni koji su ikada pokušali organizirati neki skup znaju koliko je izuzetnog truda i organizacije potrebno da bi se osigurao takav osjećaj.

Kongres je organiziran u Yokohami, nekadašnjoj glavnoj japanskoj luci, kojom se Japan nakon stoljeća izolacije otvorio zapadnom svijetu. Upravo ove godine Yokohama slavi 150 godina tog otvaranja, izlaganja japanske kulture europskim i američkim zastavama i japanskih zastava Zapadu. Danas gotovo 4-milijunski grad, udaljen pedesetak kilometara od međunarodne zračne luke Narita s kojom ga povezuje superbrzi vlak, praktično je spojen sa susjednim Tokijom, koji zajedno s još nizom susjednih gradova čine megalopolis od preko 35 milijuna stanovnika.

Otvorenje je održano na trgu ispred hotela Navios u središtu suvremene luke, uz muzičku pratnju velikog vatrogasnog orkestra Yokohame, koji je svečanost otvorio izvođenjem himne grada te FIAV marša (prvi put izvedenog u Stockholmu 2003.) unošenjem kongresnih zastava. U ime domaćina delegate i goste je pozdravio g. **Nozomi Karyasu**, predsjednik JAVA, a kongres je otvorio g. **Michel Lupant**, predsjednik FIAV-a udarcem ceremonijalnog čekića.

Radni dio kongresa održan je u Memorijalnom domu

*As it is well known to our members, the International Congresses of Vexillology (ICV) are organized in the odd years by the **International Federation of Vexillologic Associations (FIAV)** since 1969 and they are hosted by the national vexillologic societies, often in co-operation with some relevant museum or similar institution. The congresses, as a rule, consists of a series of lectures on all aspects of vexillologic topics, of a FIAV General Assembly session, of visits to vexillologically interesting museums and locations, of specialized groups meetings (like flag-manufacturers, members of the *Flags of the World – FOTW*), but also of a series of informal meetings and groups of vexillologists, who gather themselves from all the corners of the world every second year sharing their hobby, interest, profession, field of study or science, however each and every defines his affiliations in flags, with other people of the same interests.*

*This year was no exception from this usual routine, but each congress is after all unique. Here the host was the **Japanese Vexillologic Association (JAVA)**, a young society established in 2000, gathering some 30-odd vexillologists from Japan, Korea and USA, for whom the congress organization was a big task, performed brilliantly with much enthusiasm. To the participants, the organization seemed leisurely and relaxed, and only those who ever tried to organize some meeting know how much extraordinary effort and organization is needed to ensure such feeling.*

The Congress was held in Yokohama, the former main Japanese port, in which Japan, after centuries of isolation, opened to the Western world. Indeed, this year Yokohama celebrated its 150th anniversary of the port opening and exposing of the Japanese culture to the European and American flags and the Japanese flags to the West. Today a city with almost 4 million inhabitants, some 50 km from the international airport Narita, with which it is connected by a high speed train, it is practically joined with the neighbouring Tokyo, and together with a several other neighbouring cities forming a megalopolis of more than 35 million of inhabitants.

*The Congress opening was held at the plaza in front of the Navios Hotel in the middle of the modern port, with the music provided by the Yokohama Fire Department grand orchestra, starting the ceremony with the anthem of the city and the FIAV march (first performed in Stockholm 2003) and introducing the Congress flags. In the name of the host the delegates and guest were greeted by Mr. **Nozomi Karyasu**, the JAVA*

Zajednička fotografija sudionika 23. međunarodnog veksilološkog kongresa Yokohama, Japan, 2009.
Joint photo of the participants of the 23rd International Congress of Vexillology, Yokohama, Japan, 2009.

otvorenja jokohtamske luke, jednom od najsimboličnijih lokacija u gradu. Dvorana u kojoj su održana predavanja ukrašena je zastavama udruga koje su sudjelovale na kongresu. Majstor ceremonije bio je g. **Tetsuo Kato**, tajnik JAVA, koji je umješno moderirao radni dio kongresa. Razumljivo, jedan veći dio tema bio je tematski vezan za japanske zastave, nešto o čemu većina ostalih veksilologa uglavnom nije imala prilike čuti ni čitati, a članovi JAVA su ih u nekoliko kvalitetnih prezentacija ostavili bez daha. Dio tema bio je vezan za japanske nacionalne simbole i njihovu interpretaciju i komparaciju s drugim kulturama. Drugi dio tema bio je raznolik – o njemačkim i kozačkim vojnim zastavama, norveškim pomorskim zastavama, ručno slikanim starim nizozemskim zastavama, britanskim županijskim zastavama, zastavama država Azije i drugo. U ovu grupu spada i moja prezentacija o zastavama zagrebačkih postrojbi u Domovinskom ratu, koja je primljena s mnogo zanimanja i dobro postavljanih pitanja u diskusiji.

Nije izostalo i druženje i razmjena sitnica i literature u pauzama za kavu, kao ni ponuda zanimljivih veksiloloških časopisa i knjiga iz cijelog svijeta

Opća skupština FIAV, održana u impresivnoj velikoj dvorani Memorijalnog doma, prošla je u vrlo kooperativnom i eksperimentivnom tonu, zahvaljujući članovima predsjedništva FIAV koji su prethodno dobro pripremili delegate sa svim informacijama potrebnim za diskusiju. Stoga je na Skupštini bio malo nejasnoća te su odluke donošene glatko (iako ne jednoglasno i bez promišljanja). Četrdeset članica FIAV-a (od ukupno 51) imalo je na Skupštini akreditirane delegate. S obzirom da nije realno očekivati da sve udruge uvijek imaju snage poslati svojeg izvornog delegata, Statut FIAV-a dozvoljava da članice unaprijed pismeno imenuju nekog od predstavnika iz koje druge udruge svojim delegatom, pa čak i ako on time ima u ruci nekoliko glasova. Skupština je primila u članstvo jednu od dvije udruge koje su se aplicirale (nizozemski muzej zastava Stichting), a primila na znanje istupanje jedne članice koja se ugasila. Članovi predsjedništva iznijeli su svoje izvještaje o radu, odabrani su organizatori narednih kongresa (2013. Rotterdam, 2015. Sydney), a dosadašnje predsjedništvo je gotovo jednoglasno ponovo izabrano za sljedeći četverogodišnji mandat. Na poticaj našeg Društva, usvojena je promjena Statuta, kojom se olakšava isključivanje iz članstva neaktivnih odnosno ugašenih članica, koje iz bilo kojeg razloga ne dostave izjave o izlasku iz članstva. HGZD je ovu inicijativu iznio na prethodnom kongresu, te u posljednje dvije godine intenzivno radio na usuglašavanju teksta i donošenju pravog rješenja zajedno s predsjedništvom FIAV-a i konzultirajući se s mnogim članicama.

Uobičajen izlet trećeg dana kongresa bio je u Tokio, a glavna mjesta posjeta bili su impresivan gradski Muzej Eda i Tokija, te muzej japanske vojne povijesti. Izlet je završio posjetom kazališnoj predstavi koja ne samo da je bila duhovita nego i edukativna, prikazujući razne elemente japanskih kazališta tako da ih mi stranci možemo shvatiti.

Vrhunac kongresa završna je večera, održana u Work PIA hotelu, dodajući uobičajenoj svečanoj atmosferi i egzotična japanska jela. To je i prilika za podjelu priznanja, tako je nagrada JAVA za najbolju prezentaciju pripala g. **Alianu Raulletu** za njegovu neobičnu prezentaciju projekta tjednih veksiloloških emisija na bretonskom radiju, a tradicionalna nagrada FIAV-a za najbolju prezentaciju dodijeljena je g. **Akiri Kumagaiju** za njegov rad na temu zastava japanskih visokih škola u XIX. i ranom XX. stoljeću. Nagrada *Vexillon* koju od 1989. sponzorira Australsko zastavno društvo (FA) za najznačajniji doprinos veksilogiji u protekle dvije godine, dodijeljena je posmrtno g. **Andriesu Burgersu** za njegovo

president, and the Congress was opened by Mr. Michel Lupant, the FIAV president, striking with the ceremonial FIAV mallet.

The working part of the Congress was held in the Yokohama Port Opening Memorial Hall, one of the most symbolic locations in the city. The hall where the lectures were held was adorned with the flags of the association participating in the Congress. The master of the ceremony was Mr. **Tetsuo Kato**, the JAVA secretary, who lead the working part of the Congress with ease. Naturally, a larger portion of topics was linked to the Japanese flags, something that most other vexillologists had no chance to hear or read before, and the JAVA members in several high quality lectures left them breathless. A part of the topics was dealing with the Japanese national symbols and their interpretation and comparison with other cultures. The other topics were diverse – on German and Cossack military flags, on Norwegian maritime flags, on British county flags, on flags of Asia and many others. In this group also belongs my presentation on the military flags of units from Zagreb in the Homeland War, received with much interest and a number of well posed questions in the discussion.

The mingling and exchange of trinkets and literature was not omitted in the coffee breaks, just as the offer of interesting vexillologic books and bulletins from all over the world.

The **FIAV General Assembly** (GA), held in the impressive great auditorium of the Memorial Hall, was lead in a very co-operative and expedite note, mostly thanks to the FIAV Board members who prepared in advance the delegates with all relevant information for discussion. Therefore there was little unclear in the GA and the decisions were made easily (although not unanimously and without deliberation). The forty FIAV members (of 51 total) were represented in the GA. Considering that it is unreal to expect that all societies may be able to send their original delegates to the GA, the FIAV Statutes provides for possibility that the member associations in writing nominate a delegate from another member association who is present to represent them, even if he would thus hold more than one voting card. The GA admitted as member one of the two associations who applied for it (the Dutch Stichting Flag Museum), and received the resignation of a member which ended its activities. The Board members presented their reports, the hosts for a few next congresses were determined (2013 Rotterdam, 2015 Sydney), and the old Board was almost unanimously reelected for the next 4-years mandate. On the initiative of our Society, a change of the Statutes was adopted, enabling easier exclusion of inactive or extinct member organizations, which, for whatever reason would not provide a written resignation themselves. This initiative the HGZD set forth on the previous Congress and in the last two years we worked intensively together with the Board and in consultations with numerous FIAV members.

The customary excursion was held on the third day to Tokyo, while the main locations visited were the impressive Edo-Tokyo City Musuem and the museum of Japanese military history. The excursion ended with a visit to a theatre show which was not only humorous, but also educational, presenting various elements of Japanese theatres in a way that we foreigners may understand them.

The high point of the Congress is the closing dinner, held in the Work PIA Hotel, adding the exotic Japanese dishes to the usual solemn ceremony. This was the opportunity to present the acknowledgements, so that the JAVA Award for the best presentation was granted to Mr. **Alian Raullet** for his unusual presentation of his weekly vexillologic radio broadcasts project. The traditional FIAV Award for the best presentation was awarded to Mr. **Akira Kumagai** for his lecture on the Japanese High Schools in 19th and early 20th century. The Vexillon award, sponsored since 1989 by the Flag Australis

monumentalno djelo *The South African Flag Book*. Slijedila je dodjela počasnog naziva *Fellow of the Federation* za značajan doprinos veksilologiji i za ukupan doprinos radu Federacije ili njezinih članica dodjeljena desetorici istaknutih veksilologa. Predsjednik FIAV-a, g. Lupant započeo je svoj govor sjećanjem na nekoliko velikana veksilologije koji su preminuli od prethodnog kongresa, što je popraćeno minutom šutnje. Zastava Federacije tada je svečano predana domaćinima sljedećeg kongresa, 2011. godine u Washingtonu, D.C., a g. Lupant udarcem malja ceremonijalno je proglasio kongres zaključenim.

Sve u svemu, 23. međunarodni veksilološki kongres održan u Yokohami još je jedan izuzetno uspješan kongres FIAV-a, koji je pokazao svo bogatstvo ovog područja proučavanja iz svih njegovih aspekata, prijateljstvo i kolegijalnost koja se kroz tu disciplinu razvija među njezinim proučavateljima kao i izuzetno međusobno uvažavanje koje zastave omogućuju.

association (FA), for the most important contribution to vexillology in the past two years was awarded posthumously to Mr. **Andries Burgers** for his monumental work *The South African Flag Book*. The honorary title of the Fellow of the Federation for important contribution to the vexillology, to the work of the Federation or its member organizations was awarded to ten eminent vexillologists. The FIAV president Mr. Lupant started his speech remembering several names of great vexillologists who passed away since the previous Congress, followed with a moment of silence. The flag of the Federation was then ceremoniously transferred to the hosts of the next Congress, 2011 in Washington, D.C. and Mr. Lupant, by striking the mallet ceremonially proclaimed the Congress closed.

Considering all, the 23rd ICV held in Yokohama is another very successful FIAV congress, showing all the richness of this field of study in all their aspects, the friendly and collegial spirit that is developed through this discipline among its followers and the great mutual respect that flags enable.

Popis predstavljenih radova (redom predstavljanja, uz kratka pojašnjenja pojedinih naslova) | List of presented papers (in the order of presentation, with short explanation of some titles)

- **Kariyasu, Nozomi** (Japan): *Flags of Former Colonies & Overseas Territories of The Great Powers* | Zastave bivših kolonija i prekomorskih teritorija velikih sila
- **Bartlett, Ralph** (Australia): *Lands of the Rising Sun* | Zemlja izlazećeg sunca – on the sun as the national symbol in flags and coats of arms | o suncu kao nacionalnom simbolu u grbovima i zastavama
- **Herzfeld, Andreas** (Germany): *Command flags and pennants of Bundeswehr since 1956* | Zapovjedne zastave i plamenci Bundeswehra od 1956. godine
- **Innami, Hiroyuki** (Japan): *Outline of Japanese Vexillology* | Opći pregled japanske veksilologije – an introduction to the Japanese flags | uvod u japanske zastave
- **Kato, Tetsuo** (Japan): *The Development of the War Flags of Japanese Feudal Lords in 12-16th Century* | Razvoj ratnih zastava japanskih feudalnih velikaša od XII. do XVI. stoljeća
- **Engene, Jan Oskar** (Norway): *A lesser known Norwegian state ensign* | Jedna manje poznata norveška državna pomorska zastava – on the former lighthouse service ensign | o bivšoj pomorskoj zastavi svjetioničke službe
- **Schokkenbroek, Joost C.A.** (Netherlands): *Nineteenth century hand painted Dutch ship flags. – A case study* | Ručno oslikane nizozemske brodske zastave XIX. stoljeća – analiza slučaja
- **Bartram, Graham** (United Kingdom): *County Flags – Developments in British vexillology* | Županijske zastave – Novost u britanskoj veksilologiji
- **Kumagai, Akira** (Japan): *Flags of Higher Schools in Imperial Japan 1894-1950* | Zastave visokih škola u Carskom Japanu 1894. – 1950.
- **Orenski, Peter** (United States): *Controversial Indian Symbols on U.S. State Flags* | Kontroverzni indijanski simboli u zastavama država SAD-a
- **Kelly, Ralph** (Australia): *Dragons, Traditions, Emperors and Revolutions – An overview of flags and flag changes in Asia* | Zmajevi, tradicije, carevi i revolucije – pregled zastava i njihovih promjena u Aziji
- **Tracchio, Gustavo** (Argentina): *The Rainbow Flag of the Incas* | Zastave duge Inka – on the flags of Inkas and their modern reinterpretation in the South America | o zastavama Inka i njihovoj suvremenoj reinterpretaciji u Južnoj Americi
- **Munksgaard, Jan Henrik** (Norway): *The Lion Flag – Norway's First National Flag* | Zastava s lavom – prva norveška nacionalna zastava – a deep analysis of the 1814 flag | dubinska analiza zastave iz 1814. godine

- **Kariyasu, Nozomi** (Japan): *The History of Taeguk Flags* | Povijest korejske zastave
- **Lupant, Michel R.** (Belgium): *Flags over Bhutan. - Bhutan – the Land of the Thunder Dragons* | Zastave nad Butanom – Butan – Zemlja zmaja groma
- **Kaye, Ted** (United States): *Redesigning the Oregon State Flag – A Case Study* | Preolikovanje državne zastave Oregona – analiza slučaja
- **Randall, Colin** (Australia): *Creating and Increasing Flag Awareness in the Community* | Stvaranje i povećavanje značaja zastava u zajednici – on flag popularization by use and education in Newcastle, NSW | o popularizaciji zastava njihovim korištenjem i edukacijom u Newcastleu, New South Wales
- **Takano, Miru** (Japan): *Flags of Hokkaido charged with shining Polar Star – Colonization Office and Hokkaido Municipalities* | Zastave Hokkaida s blistavom Sjevernjačom – Ured za kolonizaciju i općine na Hokkaidu
- **Raullet, Alain** (France): *The Voice of Vexillology* | Glas veksilologije – on the series of weekly 5 minutes broadcasts on flags on the Breton radio since 2006 | o seriji tjednih 5-minutnih emisija o zastavama na bretonskom radiju od 2006.
- **Heimer, Željko** (Croatia): *Military Flags of the Zagreb Units in the Croatian Armed Forces* | Vojne zastave zagrebačkih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske
- **Burton, Tony** (Australia): *Token Totems – Flags of the Palio and Cultural Cross-Over in Flag Design* | Simbolični totemi – zastave Palija i kulturne promjene u dizajnu zastava – on the flags of traditional competition of Palio of Siena, Italy | o zastavama tradicionalnog natjecanja Palio u Sieni, Italija
- **Lomantsov, Victor** (Russia): *Flags and Banners of Orenburg Cossack Army From XVIIIc until Modern Times* | Zastave Orenburške kozačke vojske od XVIII. stoljeća do suvremenog doba
- **Maddish, Christopher** (United States): *The Grand Harmonious Flag Symmetry of Japan* | Velika harmonična simetrija zastava Japana
- **Dreyer, Emil** (Switzerland): *The Sun Symbol in Flags* | Simbol sunca na zastavama
- **Westerhoven, Marcel van** (Netherlands): *Local Flags under Siege. - Decline of a centuries old tradition in the Netherlands?* | Lokalne zastave pod opsadom – Propadanje stoljetne tradicije u Nizozemskoj?
- **Smith, Whitney** (United States), (read by | čitao Ted Kaye): *The Principles of Vexillology* | Načela veksilologije
- **Kaye, Ted** (United States): *Presentation of ICV 24 in 2011 Washington D.C.* | Prezentacija 24. kongresa 2011. u Washingtonu, D.C.

HEIMER: »GRBOVI I ZASTAVE GRADA ZAGREBA« LEYKAM INTERNATIONAL, 2009.

Priča o simbolima grada zapravo je priča o njegovoj povijesti ispričana iz jednog drugog kuta. Zagrepčani svoj gradski grb uzimaju kao nešto zdravo za gotovo, često se i ne pitajući odakle on i zašto je baš takav. Upravo to potvrđuje njegovu adekvatnost – skoro svatko smatra da se takav grb podrazumijeva i da se tu nema što objašnjavati. Da tomu nije baš tako, da upravo taj tako normalan grb ima što za reći dokazuje i ova knjiga.

Osim grbova, knjiga obrađuje i drugi najvažniji gradski simbol – zastave. I ne samo njih, kroz priču ćemo se dotaknuti i pečata i drugih simbola vlasti i časti koji su korišteni u gradu. Tumači kako se grbovi i zastave u Zagrebu danas koriste, kako se trebaju pravilno koristiti, a kakvo korištenje treba izbjegavati. Na kraju pogledat ćemo i neke druge simbole, kao što su zastave Univerzijade, ZET-a ili zračne luke, koje Zagrebu daju identitet.

Pečati Gradeca i Kaptola očuvani su iz XIV. stoljeća, a tada se spominje i zastava Gradeca. Ti pečati bili su temelj grbova gradskih općina. Najstarije zastave Gradeca i Kaptola sačuvane su iz XVIII. stoljeća. Općine Nova Ves i Vlaška ulica koristile su pečate koji su kasnije heraldizirani u grbove, ali njihove zastave nisu zabilježene. Grbovi svih četiriju općina od kojih je nastao Zagreb bili su pretežito crveni, pa je tako i gradska boja bila crvena.

Grad koji je ujedinjen spajanjem ovih četiriju općina 1850. godine, dobio je grb 1896. godine, temeljen na starom grbu Gradeca, pri čemu je boja pozadine grba promijenjena u plavu, koja od tada postaje gradska boja. Grbovna zastava usvojena je 1902. godine i izrađena 1916. godine.

Nakon 1945. godine zidana kruna na grbu zamjenjuje se crvenom peterokrakom zvijezdom, zastava je propisana tek 1964. godine uz neke sitnije izmjene nakon toga. Godine 1975. na zastavu je dodana crvena zvijezda. Neke gradske općine usvojile su u to doba i grbove, ali ne i zastave.

Nakon stjecanja nezavisnosti, grad je opet ujedinjen s privremenim simbolima. Godine 1999. uveden je novi dizajn gradskih simbola, u skladu s državnim propisima. Neslužbeno, raniji grbovi i zastave su i dalje često u upotrebi i čak se i dalje izrađuju u nekoliko inačica.

Gradski pečati, grbovi, zastave i drugi simboli prikazani su u ovoj knjizi korištenjem sačuvanih primjeraka i dokumenata u zbirkama Muzeja Grada Zagreba, Hrvatskog povijesnog muzeja, Državnog arhiva u Zagrebu te drugih izvora koji čuvaju podatke o povijesti našeg grada, kao i iz zakonskih tekstova koji ih relevantno određuju, ali i iz primjera upotrebe ovih simbola u povijesti i danas.

Tekst na 180 stranica formata 21×27 cm ilustriran je s više od 130 ilustracija u boji, koje uključuju fotografije originalnih sačuvanih predmeta, autorove crteže i rekonstrukcije gradskih simbola prema povijesnim dokumentima i odlukama gradskih vlasti, fotografije gradskih simbola u službenoj, ali i neslužbenoj upotrebi. Osim toga knjiga donosi objašnjenja i crteže koji upućuju na pravilan način korištenja gradskih simbola sa stanovišta heraldičke i veksilološke prakse, dajući knjizi ne samo povijesni karakter, nego i značajke praktičnog priručnika za pravilnu upotrebu gradskih simbola.

Usprkos svim promjenama kroz povijest koje su prikazane u ovoj knjizi, simboli Zagreba prikazuju čvrstu konzistenciju, od njihove pojave u srednjem vijeku, povezujući današnji

The story on the city symbols is in fact the story on its history told from another angle. The inhabitants of Zagreb take their coat of arms as something granted, often without any questions where from and why it is as it is. This is indeed something that confirms its adequacy – almost everyone considers such coat of arms as implied and that there is nothing to explain. That it is not quite so simple, and that this such usual coat of arms has a story to tell is proved also by this book.

Beside the coats of arms, the book deals also with the second most important city symbol – the flags. And not only them, through the story we shall be touching also seals and other symbols of the authority and honour used in the city. It is recounted how the coats of arms and flags in Zagreb are used today, how they are correctly used, and which kind of usage should be avoided. Finally, we shall see some other symbols, like the flags of the Universiade '87 or of the Airport, which also provide identity to Zagreb.

The seals of Gradec and Kaptol are preserved from 14th century and at that time also the flag of Gradec was already mentioned. These seals were bases for the coats of arms of the civic municipalities. The oldest flags of Gradec and Kaptol are preserved from 18th century. The communities of Nova Ves and Vlaška ulica used seals later heraldized into coats of arms, but their flags are not recorded. The coats of arms of all four municipalities from which the modern Zagreb developed were predominantly red, so the city colour was also red.

The city united by fusion of the four municipalities in 1850, was granted arms in 1896, based on the ancient coat of arms of Gradec, to which the background colour was changed into blue, thus becoming the city colour. The armorial flag was adopted in 1902 and manufactured in 1916.

After 1945 the mural crown above the shield was replaced with the red five-pointed star, and the flag was prescribed only in 1964, with only minute differences afterwards. In 1975 the flag was defaced with the red star. Some communities – subdivisions of the city adopted coats of arms at this time, but not the flags.

After the independence the city was again united with temporary symbols. In 1999 a new design of the city symbols was introduced, following the state legislature. Unofficially, the previous versions of the coats of arms and flags are still often in use and are still produced in several variations.

The city seals, coats of arms, flags and other symbols are presented in this book using the preserved examples and documents in the collections of the City of Zagreb Museum, the Croatian History Museum, the State Archives in Zagreb and other sources preserving the data on the history of our city, as well as from the legislative texts that relevantly determine them, but also from the examples of the use of those symbols in history and today.

The text on 180 pages of 21×27 cm format is illustrated with more than 130 colour illustrations, including photographs of the original preserved items, author's drawings and reconstructions of the city symbols according to the historical documents and decisions of the city authorities, photographs of the city symbols both in official and unofficial use. Beside that, the book presents explanations and illustrations as guidelines for the correct usage of the city symbols from the heraldic and vexillologic practice, providing to the book not only a historical character, but also being a practical manual for the correct usage of the city symbols.

In spite of all the changes though history documented in this book, the symbols of Zagreb present a tough consistency, from their emergence in the

ZOVKO: »OBITELJSKI GRB«

LAURANA, 2009.

Pojedini čitatelji, a napose heraldičari vjerojatno će zaključiti: „ništa novo, sve poznato i viđeno“ i pri tom će se prevariti. Ova knjiga jedan je od rijetkih suvremenih heraldičkih priručnika kakvog čitatelji u Hrvatskoj još nisu imali prilike držati u rukama. Osvježenje i iskorak spram priručnika koji ne samo da prepisuju nego čak opetovano koriste iste ilustracije vidljivi su u svakom dijelu ove knjige ili bolje rečeno priručnika budući da isti donosi podatke koji će zasigurno uvjetovati njegovo korištenje kao pomagala pri obradi i istraživanju raznovrsnih heraldičkih tema.

Paralelnim primjerima iz hrvatske i zapadnoeuropske heraldičke prakse, prvenstveno Švedske u kojoj **Davor Zovko** živi i radi kao ugledni heraldičar, autor nastoji afirmirati heraldiku kao suvremenu i živu znanost te popularizirati obiteljske grbove koji su u Hrvatskoj, stjecajem povijesnih okolnosti dugo vremena gledani s predrasudama kao relikv prošlosti.

Zanimljiv i poučan, s popularnim naslovom, rafiniranim tekstom i bogatom likovnom opremom, priručnik se osvrće i na današnje probleme hrvatske heraldike: nedovoljno istražena i kompleksna pitanja grbovnog prava odnosno pitanja podjele, nasljeđivanja i nošenja grba te usuglašavanja heraldičkog nazivlja. Dajući odgovore na gore navedena pitanja autor nam donosi niz novih i zanimljivih podataka.

Priručnik je iznad svega edukativan. Njegova vrijednost počiva upravo na suvremenom promišljanju značenja obiteljskog grba i njegovoj upotrebi u svakodnevnom životu. Korak po korak, od osnovnih heraldičkih pravila i pojmova do pitanja nošenja i praktične uporabe grba, priručnik nam jasno pruža odgovor na pitanje *Tko ima pravo na obiteljski grb?* Time ne samo da razbija predrasudu da pravo na njega imaju isključivo plemići, već nam argumentirano nastoji rasvijetliti još jednu nedovoljno obrađenu temu unutar hrvatske historiografije, a to je postojanje građanskih grbova. Poglavlje koje obrađuje ovu temu, ujedno i glavna okosnica knjige, stavlja nas u položaj promišljanja o pravu na vlastiti vizualni znak raspoznavanja odnosno grb koji će „okruniti“ zajednicu kojom je svatko od nas neraskidivo vezan.

Pri tom svakako treba istaknuti autorovo nastojanje u vidu afirmiranja udruženja koja danas djeluju u Republici Hrvatskoj njegujući heraldičku baštinu, a potom pohvaliti njegovu dosljednost i hrabrost vidljivu u konstruktivnoj kritici državnoga grba koja čitatelja ne ostavlja u nedoumici kako bi zapravo isti trebao izgledati. Upravo to zadnje poglavlje koje je rađeno kao eventualni dodatak i potom na veselje urednice postalo „legitimnim“ dijelom knjige, Davor Zovko se svrstava među heraldičare nove generacije koji ne samo da afirmiraju heraldiku već upozoravaju na dosljedno korištenje heraldičkih pravila i grbova koji se danas prezentiraju putem najraznovrsnijih medija.

Pozitivne recenzije mr. sc. **Dubravke Peić Čaldarović** i dr. **Josipa Kolanovića** te pogovor **Nenada Labusa** koji je sažetim pregledom povijesti heraldičke tradicije u Hrvatskoj upotpunio povijesni kontekst Zovkove knjige, daju naslutiti pozadinu današnjeg stanja hrvatske heraldike u kojoj se reflektiraju kompleksne društveno-političke mijene kojih je ista bila žrtva. U tom smislu, smatram da su proučavanje i edukacija na polju pomoćnih povijesnih znanosti, a napose heraldike, iznimno važni kao i učenje same povijesti. Stoga se toplo nadam da će priručnik pronaći svoj put i do čitatelja mlađe generacije.

Samozatajna i nenametljiva, heraldika nam priča posebnim govorom boja i simbola te nam na jedinstveni način omogućuje autentičan i intenzivan doživljaj povijesti, nov susret s događajima i osobama. Ona je ujedno vještina i ključ koji nam omogućuje „čitanje“ kako prošlih tako i suvremenih simbola.

Some readers, first of all heraldists might quickly conclude: “nothing new, all well known and already seen” and they are going to be so wrong. This book is one among a few modern heraldic manuals, such that Croatian readers had no chance to see. The refreshment and the step out from the manuals not only copying each other text, but using all the same illustrations, can be seen in each and every part of this book, better said this manual, as it brings data that shall no doubt be used as a constant tool for working and research of various heraldic topics.

With parallel examples of Croatian and West European heraldic practice, primarily that from Sweden where Davor Zovko lives and works as a prominent heraldist, the author tries to affirm the heraldry as a modern and lively science and to popularize the family arms, which were in Croatia, due to the historical circumstances, for a long time seen with prejudices as a historical relict.

Interesting and educational, with a popular title, refined text and rich graphical accessories, the manual considers also the current issues of the Croatian heraldry: the insufficiently researched and complex issues of the armorial right, i.e. the issues of granting, inheriting and wearing a coat of arms and the harmonization of the heraldic terminology. Answering those questions, the author provides a mass of new and interesting data.

The manual is first of all educational. Its value is indeed in the contemporary reflection to the meaning of the family arms and its use in the everyday life. Step by step, from the basic heraldic rules and terms to the issues of wearing and practical use of a coat of arms, the manual provides a clear answer to the question Who has right to family arms? Thus not only shattering the prejudice that such right is exclusively for the noblemen, but also enlightening with arguments a quite insufficiently elaborated issue within the Croatian historiography, i.e. the existence of the coats of arms of the commons. The chapter regarding this issue is the main backbone of the book, which put us into position to consider the right for our own visual symbol that would “crown” the community with which every one of us is unbreakably bound.

One should also highlight the author's intention to affirm societies active in Croatia today which nourish the heraldic heritage and then one should commend his consistency and fortitude expressed in the constructive critique of the state coat of arms, leaving the reader in no uncertainty to how it should really look like. Indeed, this last chapter, initially prepared as a possible addition, to the editor's enjoyment, became the “legitimate” part of the book, puts Zovko among those heraldists of the new generation who do not only affirm heraldry, but also alert towards the consistent use of the heraldic rules and coats of arms, presented today through most diverse media.

The positive reviews by **Dubravka Peić Čaldarović** and Dr. **Josip Kolanović**, and the epilogue by **Nenad Labus** providing a brief review of the history of Croatian heraldic tradition, rounding up the historical context of Zovko's book, gives us the background of the current state of the Croatian heraldry, reflecting the complex socio-political changes which influenced it. Considering that, I believe that the research and

education in the field of the auxiliary historical sciences, especially the heraldry, are extremely important just as is learning of the history itself. Therefore I have high hopes that this manual shall also find its way to the younger generation of readers, as well.

Introverted and unobtrusive, the heraldry narrates with a special speech of colours and symbols, uniquely providing an authentic and intensive impression of history, a new encounter with events and persons. It is in the same time a skill and a key enabling us “reading” the past as well as the contemporary symbols.

Bugarsko heraldičko i veksilološko društvo (BHVS) osnovano je 14. prosinca 2004. godine, kao nevladina i neprofitna udruga, društvo entuzijasta koje zanima heraldika, veksilologija i srodna područja istraživanja. U svojem 5-godišnjem razvoju, BHVS se usmjerilo na prikupljanje baze podataka grbova i zastava koji se odnose na Bugarsku, njihovo znanstveno proučavanje i na kraju i njihova popularizacija u bugarskoj i svjetskoj javnosti. U tu svrhu izrađene su web stranice *heraldika-bg.org* i počelo se s izdavanjem posebnog godišnjaka. Jednom godišnje BHVS potvrđuje svoje nove članove i pomalo povećava svoju ulogu jedinog stručnog tijela za heraldiku i veksilologiju u Bugarskoj. U tom smislu, najvažniji javni događaj bila je **Nacionalna izložba simbola bugarske državnosti**, organizirana povodom stogodišnjice proglašenja nezavisnosti Bugarske (22. rujna 1908.), koju je inicirao BHVS, a organizirana je u suradnji s Ministarstvom kulture, Nacionalnim povijesnim muzejom i Općinom Veliko Tarnovo (jedna od povijesnih bugarskih prijestolnica, gdje je i proglašena bugarska nezavisnost). BHVS njeguje međunarodne odnose sa sličnim organizacijama, od kojih su najrazvijeniji oni s *Makedonskim heraldičkim društvom* (Skopje), s *HGZD-om*, s *Heraldic Society* (London), s *Ukrajinskim heraldičkim društvom* i sa *FIAV-om*.

Na **Općoj skupštini** koja se održava jednom godišnje donose se odluke o smjeru razvoja organizacije. Posljednja Skupština održana je 31. listopada 2009. u *Nacionalnom povijesnom muzeju*. Uz redovite aktivnosti kao što su godišnje izvješće, plan rada za sljedeću godinu, prijem novih članova i razmjena publikacija, **Jovan Jonovski** je održao predavanje o trenutnoj živoj javnoj raspravi o državnom grbu Republike Makedonije te o svojim iskustvima u suradnji s muzejima. No, najvažnija točka dnevnog reda bila je odluka o imenovanju **Željka Heimera** počasnim članom BHVS-a. *Savjet BHVS-a* nominirao je g. Heimera temeljem činjenice da je on najviše priodnio prezentaciji bugarske veksilologije na *Flags of the World* (najvećem veksilološkom web mjestu), držeći se znanstvenih principa i uz veliku točnost podataka. Predsjednik BHVS je u kontaktu s njim duže vremena, razmjenjujući ideje i iskustva. Temeljem Statuta BHVS, za počasne se članove nominiraju osobe koje imaju zasluge u doprinosu ciljevima BHVS-a. U tom smislu, Opća je skupština odlučila da g. Heimer ispunjava ove uvjete i proglasila ga počasnim članom. Ujedno je istaknuto da je g. Heimer međunarodno priznati veksilolog i da će zasigurno nastaviti promovirati interese BHVS u inozemstvu i u buduću. Njegovi kolege iz BHVS žele mu sve najbolje i puno uspjeha u daljnjem znanstvenom radu!

*The Bulgarian Heraldry and Vexillology Society (BHVS) was established on 14th December 2004 as a non-government and non-profit association, incorporated enthusiasts, interested on heraldry, vexillology and their related studies. During its 5-years development BHVS was concentrated on collection of a database of coats of arms and flags concerning Bulgaria, their scholarly research, and, eventually, their popularization for Bulgarian and worldwide public. For that purposes a website *heraldika-bg.org* was constructed and the issue of a special annual bulletin was started. Every year BHVS approves new members and increases its role as an only expert body in heraldry and vexillology in Bulgaria. In that sense, the main public event was the **Symbols of Bulgarian Statehood National Exhibition** in honour of*

the centenary of proclaiming the independence of Bulgaria (Sep 22, 1908), initiated by BHVO, and organized in partnership with the Ministry of Culture, the National Museum of History, and the Municipality of Veliko Tarnovo (one of the medieval Bulgarian capitals and place of proclamation of the independence). The BHVS cultivates international relations with similar organizations, of which more active are those with the Macedonian Heraldry Society (Skopje), the HGZD, the Heraldry Society (London), the Ukrainian Heraldry Society, and the FIAV.

*Annually the **General Meeting** is held where decisions for the development of the organization are made. The last one was on Oct 31, 2009, and took place at the National Museum of History. Together with usual procedures as report, next year plan, admission of new members, and books exchange, **Jovan Jonovski** presented the ongoing debate about the state coat of arms of the Republic of Macedonia, and his experience in cooperative events with museums. But the most important decision was the election of **Željko Heimer** as a BHVS honorary member. His nomination was made by BHVS Advisory Board, and was based on the facts that Mr. Heimer is the main contributor of Bulgarian vexillology on the *Flags of the World* (the largest site about vexillology); his attitude is scholarly and correct. The BHVS chairman has been in contact with him for a long time and has good exchange of thoughts and experience. According to the BHVS Statute, for honorary members are nominated peoples who have services to reaching the aims of the BHVO. In that sense, the General Meeting found that Mr. Heimer satisfies the conditions and voted for his membership. At the same time, it was noticed that Mr. Heimer is an internationally established vexillologist and he would be good BHVS promoter abroad. His BHVS colleagues wish him wellness and scholarly successes!*

Sa rada Opće skupštine BHVS, 31. listopada 2009., Sofija: 1) postavljanje zastave društva, 2) godišnji izvještaj Predsjednika, 3) radni dio skupštine. From the BHVS General Assembly, 31st October 2009, Sophia: 1) hoisting of the society flag, 2) Chairman's annual report, 3) a working session. (Photos: Alexander Alexiev)

T. Todorović: Zastave Hrvata u Vojvodini od 1990.

U prošlom broju GiZ tehničkom greškom izostavljen je uvodni odlomak članka Tomislava Todorovića *Zastave Hrvata u Vojvodini*, te je objavljena pogrešna slika zastave DZH. Iako je autor na vrijeme poslao materijale, oni su se u posljednjem trenutku zagubili u pripremi za tisak. Stoga se ispričavamo autoru i čitateljima i ovdje objavljujemo u cjelosti uvodni odlomak, odlomke o zastavama DZH i HSI te ispravljenu sliku.

Kako porgeške dolaze u trojkama, u podacima o autoru navedeno je umjesto zanimanja inž. Todorovića zanimanje njegovog imenjaka akademskog kipara. Ispričavamo se obojici i ovdje donosimo cjelovitu korigiranu informaciju: **Tomislav Todorović**, inženjer elektrotehnike iz Zrenjanina, amaterski veksilolog, suradnik udruge Flags of the World (FOTW), tomtodayu@yahoo.com.

Hrvati su po brojnosti četvrta nacionalna zajednica u Vojvodini, autonomnom delu Republike Srbije. Prema poslednjem popisu (2002.), oni čine 2,78% ukupnog stanovništva [1], a najviše ih živi u Bačkoj (sever i zapad Vojvodine), zatim u Sremu (jugo-zapad), a najmanje u Banatu (istok). Hrvatski jezik je jedan od šest službenih jezika u Vojvodini i jedan od službenih jezika u nekoliko jedinica lokalne samouprave (npr. grad Subotica, gde je njihova koncentracija najveća). Većina Hrvata pripada jednoj od dve etničke grupe: Bunjevci, koji su se doselili u XVII veku iz Hercegovine i zapadnih oblasti Hrvatske (Dalmacija, Lika, Podgorje) [2, 3], ili Šokcima, koji potiču od najstarijih slovenskih stanovnika Slavonije i okolnih oblasti u Panonskoj niziji, pomešanih sa kasnijim doseljenicima sa juga (Bosna), a u Vojvodinu su se doselili većinom kada i Bunjevci, mada je manji broj i ranije živio tamo [2, 4]; ostali Hrvati, poreklom uglavnom iz drugih delova Hrvatske, doseljeni su uglavnom u XIX i XX veku [2]. Treba napomenuti da se veliki broj Bunjevaca, kao i malobrojni Šokci, izjašnjavaju kao posebne nacionalnosti, smatrajući da im je hrvatski identitet bio nametnut od strane komunističkih vlasti Jugoslavije (1945-1991), a da je pre II svetskog rata bio usvojen samo od strane manjine. Tokom decenije posle raspada Jugoslavije, mnogi od Hrvata su se iselili iz Vojvodine u Hrvatsku i druge zemlje, a status nacionalne zajednice u Srbiji ostao je neregulisan sve do demokratskih promena 2000-2001. Sadašnje zakonodavstvo odlučivanje o nacionalnom identitetu prepušta volji pojedinca i omogućava samoorganizovanje nacionalnih zajednica radi ostvarivanja njihovih garantovanih prava, mogućnost koju koriste i Hrvati. Najviše predstavničko telo nacionalne zajednice je Hrvatsko nacionalno vijeće koje, u skladu sa važećim zakonodavstvom, učestvuje u rešavanju pitanja od važnosti za nacionalnu zajednicu, što uključuje i utvrđivanje nacionalnih simbola.

Zastava Demokratske zajednice Hrvata opisana je u članu 4. njenog Statuta [5], koji je usvojen na Osnivačkoj skupštini održanoj u Subotici 24. juna 2007. Polje zastave je svetloplavo, a u gornjem jarbolnom uglu nalazi se znak stranke, sastavljen od grba hrvatske nacionalne zajednice iznad koga se nalaze inicijali imena stranke postavljeni na polukružnu crvenu liniju [6]. Prema podacima dobijenim putem e-pošte od Ureda stranke (mart-april 2009.), polje zastave je u istoj nijansi plave boje kao polja tri grba u „kruni“ grba Republike Hrvatske (najstariji hrvatski grb i grbovi Dalmacije i Slavonije), a slova su u bojama hrvatske trobojnice; veličina zastave je 80×120 cm (razmer 2:3), visina znaka je 30 cm, a udaljen je po 10 cm od gornjeg i jarbolnog ruba zastave.

Hrvatska srijemska inicijativa, stranka koja deluje u sremskoj regiji, osnovana je 5. februara 2008. godine u Sremskoj Mitrovici [7]. Do sada nije bilo moguće utvrditi da li stranka ima zastavu. Poznat je samo njen znak: inicijali HSI tamnožute boje (boje žita), pri čemu je slovo H sastavljeno od tri pleterna ornamenta [8, 9]. Prema poslednjim vestima [9], u toku su pregovori o ujedinjenju stranke sa DSHV, tako da je moguće da upotreba znaka (kao i eventualne zastave) uskoro može biti okončana.

T. Todorović: Flags of Croats in Vojvodina since 1990

In the previous issue of GiZ, the leading paragraph of the article by Tomislav Todorović *Flags of Croats in Vojvodina since 1990* was omitted though technical error, and we issued an erroneous drawing of the DZH flag. Although the author delivered the materials in due time, they have been lost in the final stage of the layout design. We express our apology both to the author and to our readers, and we provide here the entire leading paragraph and the paragraphs on the DZH and HSI flags and the correct image of the DZH flag.

As the errors tend to come in triplets, in the data on the authors we have erroneously given the Todorović's profession as that of his namesake academic sculptor. We apologize to both of them and provide the correction:

Tomislav Todorović, Electrical Engineer from Zrenjanin, an amateur vexillologist, member of the *Flags of the World (FOTW)* association, tomtodayu@yahoo.com.

Croats are the fourth largest national community in Vojvodina, autonomous part of the Republic of Serbia. According to the last census (2002), they make 2,78% of the total population [1], most of them living in Bačka (northern and western parts of Vojvodina), then in Srem (southwest), and the smallest number in Banat (east). Croat language is one of six official languages of Vojvodina and also one of official languages in several local government areas (e.g. City of Subotica, where their concentration is the greatest). Most of Croats belong to either of two ethnic groups: Bunjevci (sg. Bunjevac), who migrated in XVII century from Herzegovina and western parts of Croatia (Dalmatia, Lika, Podgorje) [2, 3], or Šokci (sg. Šokac), who originate from the earliest Slavic inhabitants of Slavonia and adjacent areas in the Pannonian Plain, mixed with later immigrants from the south (Bosnia), and migrated into Vojvodina mostly at the same time with Bunjevci, although a smaller number had already lived there [2, 4]; other Croats, originating mostly from other parts of Croatia, have immigrated mostly in XIX and XX centuries [2]. It shall be noted that a large number of Bunjevci, as well as a few of Šokci, declare themselves as distinct nationalities, considering the Croat identity as having been imposed on them by the Communist government of Yugoslavia (1945-1991) and having been adopted only by a minor number of people before the World War II. During the decade following the breakup of Yugoslavia, many Croats have emigrated from Vojvodina to Croatia and other countries, and the status of the national community in Serbia remained unregulated until democratic changes in 2000-2001. The present legislation leaves the decision on the national identity to the will of the individual and enables the self-organizing of national communities for the implementation of their guaranteed rights, the possibility which is used by the Croats as well. The highest representative body of the national community is Croat National Council which, in accordance with the current legislation, participates in deciding about the matters of importance for the national community, which includes the establishing of national symbols.

Flag of the Democratic Union of Croats is described in Article 4 of its Statute [5], which was adopted at its Founding Convention in Subotica on 24th June 2007. Flag has light blue field, charged in the top hoist canton with the party emblem, which is composed of the coat of arms of Croat national community, with the party name initials, set on a red semi-circular line, placed above it [6]. According to the informations received from the Party Office via the e-mail (March-April 2009), field colour shade is the same as that of three coats of arms in the „crown“ of the coat of arms of the Republic of Croatia (the oldest Croatian coat of arms and those of Dalmatia and Slavonia), and the letters are coloured in the pattern of the Croatian tricolour; the flag size is 80×120 cm (ratio 2:3), the emblem is 30 cm high, and its distances from the top and hoist edges of the flag are 10 cm each.

Croat Syrmian Initiative, a party which operates in the region of Srem (Syrmia), was founded on 5th February 2008 in Sremska Mitrovica [7]. So far, it was not possible to find out if the party uses a flag. Only its emblem is known: initials HSI in dark yellow colour (wheat colour), letter H being composed of three wattle ornaments [8, 9]. According to the last news [9], the negotiations about the fusion of the party with the DLCV are under way, so it is possible that the use of the emblem (as well as of the possible flag) may soon be terminated.

[1] Demografska istorija Vojvodine – iz Vikipedije (na engleskom): en.wikipedia.org/wiki/Demographic_history_of_Vojvodina

[2] Hrvati u Vojvodini – iz Vikipedije (na engleskom): en.wikipedia.org/wiki/Croats_of_Vojvodina

[3] Bunjevci – iz Vikipedije (na engleskom): en.wikipedia.org/wiki/Bunjevci

[4] Šokci – iz Vikipedije (na engleskom): en.wikipedia.org/wiki/%C5%A0okci

[5] Web lokacija Demokratske zajednice Hrvata – Statut stranke: www.dzhweb.org.rs/statut.php

[6] Fotografija ulaza u Dom Demokratske zajednice Hrvata: www.dzhweb.org.rs/galerija_slika.php?slika=DSCN0095.jpg&galerija=blagoslov

[7] „Hrvatska riječ“ – Web lokacija časopisa: www.hrvatskarijec.rs/source/index.php/Cetvrta-stranka-vojvodjanskih-Hrvata.html

[8] Zvanična prezentacija Grada Sremska Mitrovica – Političke stranke u Gradu: www.sremskamitrovica.org.rs/portal/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=179

[9] Hrvatska srijemska inicijativa – iz Vikipedije (na hrvatskom): hr.wikipedia.org/wiki/Hrvatska_srijemska_inicijativa

1. festival umjetničkih zastavica ULICA I JA

U sklopu ovogodišnjeg 13. međunarodnog uličnog festivala *Cest is d' Best* organiziran je 1. festival umjetničkih zastavica na temu **ULICA I JA**. *Cest is d' best* je prvi ulični festival u Hrvatskoj koji već niz godina ima međunarodni karakter. Autori festivala su *Kraljevi ulice* koji i sami već više od 20 godina djeluju kao ulični svirači. Festival svaki put izvuče na pozornice veliki broj umjetnika najrazličitijih talenata i toplo i iskreno razigra zagrebačke trgove i ulice. Već odavno je postao željno očekivana manifestacija kada se grad pretvori u veliku pozornicu, a svi njegovi prostori u slikarsko platno. Na kandelabrima glavnoga zagrebačkog trga našlo se pedesetak umjetničkih zastava koje su originalnim pristupima obradile temu *Ulica i ja* te oplemenile trg i dale mu jedan novi, svjež i maštovitiji izgled.

Organizatore festivala pomalo je i iznenadio veliki odaziv umjetnika iz svih krajeva Hrvatske: pristiglo je 48 zastavica 39 autora iz Buja, Cresa, Dubrovnika, Korčule, Metkovića, Nove Kapele, Ploča, Splita, Siska, Šibenika i Zagreba. Zastave su morale biti dimenzija 100x50 cm, a autori su ih ovisno o likovnom senzibilitetu izradili u različitim tehnikama: ulju, akrilu, vuni, kolažu, tekstilnim bojama, kompjuterskoj grafici, printu, bojama i materijalima koje nisu osjetljivi na atmosferske utjecaje. Ovaj projekt ujedinio je slikare, kipare, fotografe, dizajnere, arhitekta i druge kreativne autore, a svaki se umjetnik na osebujan način likovno izrazio.

Zastave su likovno riješene dvostrano, neke sa istim a neke sa različitim motivom što je prepušteno slobodi umjetnika kao i kakav će biti završetak (donji rub) njihove zastave. Tako su neki autori završetak zastave riješili ravnim rubom, a neki su se poigrali zvončićima, resama i nepravilnim oblicima. Različiti pristupi u realizaciji zastavica od figurativnih do apstraktnih rješenja na zadanu temu su doprinijeli kvaliteti i raznovrsnosti izložbe.

Posebnost ovog projekta je u tome što pruža mogućnost komuniciranja i približavanja umjetnosti široj javnosti obogaćujući vizualnu kulturu svakog gledatelja na neposredan način. Svaki autor sa svojim radom, nastoji uključiti publiku u aktivno sudjelovanje u opažanju likovnog djela, a inspiraciju su autori našli u neposrednoj okolini.

Odaziv umjetnika ukazuje na potrebu i želju umjetnika da svoje radove ne izlažu samo u galerijama već i na ulicama i trgovima. Ovakvi radovi su zahvaljujući organizatorima *Cest is d' Best*-a po prvi puta izloženi na *Trgu bana Josipa Jelačića*.

Zastave su tijekom prošlosti a i danas predstavljaju, identitet neke zajednice, njezino podrijetlo, prisutnost i ciljeve, a ističu se na različitim priredbama, svečanostima i skupovima, gdje bude osjećaje odanosti i ponosa. Ove pristigle zastavice podliježu isključivo umjetničkim izričajima. Nakon izuzetno uspješnog odaziva na ovaj natječaj, namjera je organizatora da sljedeće godine zada strožu simboličku temu, da bi pristigli radovi prešli granice umjetničkog i zašli u simboličko i identitetsko područje.

Članovi žirija u sastavu: *Marta Crnobrnja*, akademska slikarica; *Zoran Durbić*, akademski slikar; *Branka Hlevnjak*, povjesničarka umjetnosti; *Barbara Vujanović*, povjesničarka umjetnosti; *Zlatko Petrović*, direktor festivala *Cest is d' Best* i *Dijana Nazor*, autorica projekta, dodijelili su tri nagrade. Prva nagrada pripala je *Borislav Ljubičiću* za *Zagrebcode zastavu*, drugu nagradu dobile su *Koraljka Polaček* i *Vesna Jakić* za zastavu *Moja ulica i klančić*, a treću nagradu podijelile su *Zlata Papić*, *Mirjana Kovačić*, *Nilda Puljić*, *Dubravka Kragić* za zajednički rad *Kaleta s tiramolama*.

Zastavice ostaju u fondusu festivala kako će se svake godine novim natječajem obogaćivati, a svi se radovi iznova izlagali u centru hrvatske metropole.

Ljubičić: *Zagrebcode* zastava (inject print, 1. nagrada), lijevo gore; Polaček i Jakić: *Moja ulica i klančić* (filcanja vune, 2. nagrada), lijevo; Papić, Lovačić, Puljić i Kragić: *Kaleta s tiramolama* (patchwork, 3. nagrada) sasvim gore; Nina Bešlić: *Kretanja i susreti* (digitalni print), gore.

Dijana Nazor

1st Artistic Flags Festival STREET & ME

As part of the 13th International Street Festival *Cest is d'Best* this year the 1st Artistic Flags Festival STREET & ME was organized. *Cest is d'Best* is the first street festival in Croatia, for a number of years now with international participation. The authors of the Festival are the *Kings of Street* (Kraljevi ulice), a band of street musicians performing for over 20 years already. The Festival always brings to the stages large number of artists of talents most diverse, warmly and sincerely animates the squares and streets of Zagreb. It has become anxiously awaited manifestation, turning the city into one great stage and all its spaces into a large canvas. Almost a fifty artistic flags elaborating the topic *Street and me* found its place on the lamp posts of the main city square, refining it and providing a new, fresh and more imaginative prospect.

The Festival organizers were overwhelmed with the response of artists from the entire Croatia: 48 flags of 39 authors arrived from cities of Buje, Cres, Dubrovnik, Korčula, Metković, Nova Kapela, Ploče, Split, Sisak, Šibenik and Zagreb. The flags were propositioned to be 100×50 cm large, and the authors, depending on their preferences made them in different techniques: oil, acrylic, wool, collage, textile colours, computer graphics, printing, non-atmospheric-sensitive colours and materials. The project united the painters, sculptors, photographers, designers, architects and other creative authors, and each artists expressed himself in his peculiar aspect.

The flags were devised on both sides, some with identical, some with different designs, as preferred by the artist. The bottom edge was also allowed to be solved as it seemed fit to the artist, so some decided to have it simply straight, while others used bells, stripes and irregular shapes. The different approaches to the flags manufacture from strictly figurative to quite abstract solutions to the prescribed topic provided for the quality and diversity of the exhibition.

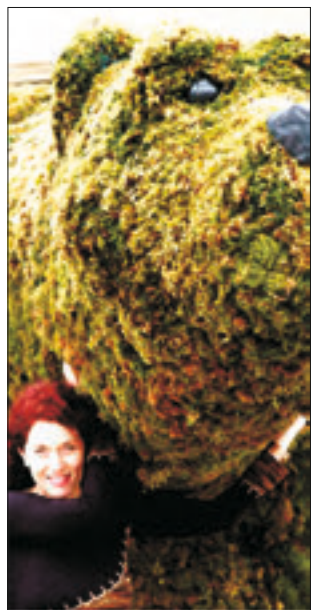
The feature of this project is that it provides for communication and approaching of the art to the wider audience, enriching the visual culture of each spectator in a direct way. Each author, with his work, seeks to involve the public in active participation in the observation of artwork, inspired by the immediate milieu.

The response of the artists shows their need and desire to exhibit their works not only in galleries, but on the streets and squares as well. Such works, thanks to the *Cest is d'Best* organizers were for the first time exhibited on the *Ban Josip Jelačić Square*.

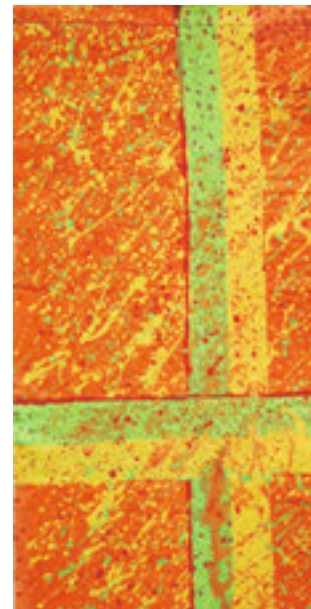
During the history, as well as today, the flags represent the identity of a community, its origin, presence and goals, and are hoisted on various manifestations, ceremonies and meetings, where they arouse the feelings of loyalty and pride. However, the flags received on this festival are exclusively of artistic expression. After the greatly successful response to the contest, the organizer intends to provide for a more strict symbolic topic for the next year, so that the works may pass the frontiers of artistic and enter into the symbolic and identity realms as well.

The jury members, *Marta Crnobrnja*, academic painter; *Zoran Durbić*, academic painter; *Branka Hlevnjak*, art historian; *Barbara Vujanović*, art historian; *Zlatko Petrović*, *Cest is d'Best* Festival director and *Dijana Nazor*, project author, granted three awards. The first award to *Boris Ljubičić* for the *Zagrebcod flag*, the second to *Koraljka Polaček* and *Vesna Jakić* for the flag *My street and my gorge*, and the third to *Zlata Papić*, *Mirjana Kovačić*, *Nilda Puljić* and *Dubravka Kragić* for their joint work *A Lane with Drying Ropes*.

The flags shall remain in the Festival funds to be enriched in each new contest every year, and to be displayed in the centre of the Croatian capital annually again.

Dijana Kočica: *Spot light* (akrilik), savim gore; Dijana Nazor: *Zagrebačka medvjedica i ja* (digitalna fotografija na baneru); Lahorka Rožić: *Radost festivala 2* (akrilik), desno gore; Diana Sokolić: *Džinža* (patchwork), gore.

Trga bana Josipa Jelačića, kolovoz 2009. (foto Čedomil Gros), obje dolje.

120 godina nacionalne zastave i grba Brazila

120th anniversary of the flag and the coat of arms of Brazil

Ove godine navršava se 120 godina od službene uporabe originalnog dizajna suvremene zastave i grba Brazila, koji su usvojeni Uredbom broj 4, od 19. studenog 1889. Današnja zastava i grb rezultat su društveno-političkih promjena koje su zahvatile Brazil krajem XIX. stoljeća. Godine 1888. dolazi do ukidanja ropstva, što uzrokuje sve veće nezadovoljstvo ne samo među republikancima već i vojsci i među veleposjednicima zbog čega 15. studenog 1889. dolazi do svrgavanja cara **Petra II.** (Dom Pedro II do Brasil) i proglašenja Republike.

Prva zastava Republike

Predsjednik republike feldmaršal **Manuel Deodoro da Fonseca** stavio je već 19. studenog 1889. veto na dizajn zastave **Ruyja Barbosa** koji je bio inspiriran zastavom SAD-a. Ta zastava bila je u upotrebi samo 4 dana i to između 15. i 19. studenog 1889., i pod njom je car Petar II. izgnan iz zemlje brodom Alagoas. Razlog zbog čega je predsjednik da Fonseca stavio veto bila je, s jedne strane, prevelika sličnost drugoj državnoj zastavi, a s druge pak strane, on sam je zapravo bio rojalist iako se priključio proglašenju Republike kad je osjetio da careve odluke vode zemlju u nestabilnost. Predložio je da nova zastava bude u stilu carske zastave. Odluka je bila da se zamjeni samo carski grb s novim dizajnom.

Barbosina zastava sastojala se od 13 zelenih i žutih pruga, ne mijenjajući time nacionalne boje, te 21 zvijezdice u plavom kantonu s obzirom da je u to vrijeme Brazil administrativno bio podijeljen na 20 provincija i jednu od njih nezavisnu općinu glavnog grada. Ipak, iako je kratko bila u službenoj upotrebi, Barbosina zastava je ostala kao temelj za zastave Brazilskih država Goiás, Piauí i Sergipe.

Zastave Brazilskog Carstva

Zastava Carevine koja je bila temelj moderne zastave propisana je kraljevskim dekretom **Petra I.** (Dom Pedro I) 18. rujna 1822. Određeno je da će štit grba imati zeleno polje sa zlatnom armilarnom sferom na križu Kristova reda. Sfera se još od 17. stoljeća koristi kao osobni standard knezova Brazila, odnosno prestolonasljednika portugalske krune, dok se križ Kristova reda pojavljuje još u ranoj povijesti kolonizacije Brazila kada je Portugal, na jedrima svojih brodova, s tim oznakama otkrivao nova područja. Oko sfere je 19 srebrnih zvijezda za 19 tadašnjih provincija na plavom krugu. Povrh

*This year is 120th anniversary of the official introduction of the modern Brazil flag and coat of arms original design, adopted with the Decree nr. 4 of 19 November 1889. The current flag and coat of arms are result of social and political changes that happened in Brazil in the end of 19th century. In the year 1888 the slavery is abolished, resulting in ever greater dissatisfaction not only among the republicans but also in the military and among the landowners, leading to the overthrow of the Emperor **Peter II** (Dom Pedro II do Brasil) and the proclamation of the Republic.*

The First Flag of the Republic

*The president of the Republic, Field Marshal **Manuel Deodoro de Fonseca** vetoed already on 19 November 1889 the flag design by **Ruy Barbosa**, inspired with the US flag. That flag was in use for only 4 days, between 15 and 19 November 1889 and it was under that flag that the Emperor **Peter II** was exiled from the country with the ship Alagoas. The reason for president de Fonseca's veto was, on one side, great similarity to another national flag and on the other – he was himself a royalist, even if he joined the proclamation of the Republic when he felt that the imperial decisions are leading the country into the instability. He proposed that the new flag would be in the style of the imperial flag. The decision was that only the imperial coat of arms is replaced with a new design.*

The Barbosa's flag consisted of 13 green and yellow stripes, retaining the national colours and of 21 stars in a blue canton, since at the time Brazil was administratively divided into 20 provinces and an independent municipality of the capital. Even if it was in use for a short time, the Barbosa's flag served as the base for the flags of Brazilian states of Goiás, Piauí and Sergipe.

The Flag of the Brazilian Empire

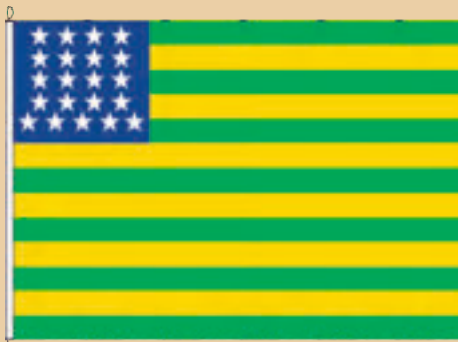
*The flag of the Empire, that served as the base of the modern flag was prescribed with the royal decree by **Peter I** (Dom Pedro I) on 18 September 1822. It was determined that the coat of arms shall have a green shield with a golden armillary sphere on a cross of the Order of Christ. The sphere served as a personal standard for the princes of Brazil since 17th century, while the cross of the Order of Christ appeared already in the early history of colonization of Brazil when Portugal used these symbols on the sails of the ships discovering new lands. Around the sphere is set 19 silver stars on a blue disk, for then 19*

Zastava Kraljevine Brazil, 18. rujna - 1. prosinca 1822. (19 zvijezda)
The flag of the Kingdom of Brazil, 18 September - 1 December 1822 (19 stars)

Zastava Brazilskog Carstva, 1. prosinca 1822. - 1870. (19 zvijezda)
The flag of the Empire of Brasil, 1 December 1822 - 1870 (19 stars).

Zastava Brazila, 15. - 19. studenog 1889. (21 zvijezda)

Zastava Brazilskog Carstva, 1870. - 15. studenog 1889. (20 zvijezda)
The flag of the Empire of Brasil, 1870 - 15 November 1889 (20 stars).

štita je kraljevska kruna s dijamantima. Štit je okružen grancicama kave i duhana, tada glavnih privrednih resursa zemlje, povezanih crvenom vrpcom. To je zapravo grb prestolonasljednika Ujedinjenog Kraljevstva Portugala, Brazila i Algrave koje je postojalo u periodu između 1816. i 1821.

Francuski slikar **Jean-Baptiste Debret**, vrlo istaknut u brazilskom kulturnom životu između 1816. i 1831, inspiriran francuskim vojnim zastavama toga doba, osmislio je zastavu na osobni zahtjev budućeg cara (tada još kneza-regenta) za njegovu osobnu zastavu. Tako je zastava dobila izgled zelenog polja sa žutim rombom koji je dosezao rubove i s grbom u njemu. Boje zapravo predstavljaju, zelena – vladarsku kuću Bragança iz koje potječe Petar I. i žuta – kuću Habsburg iz koje potječe njegova supruga **Leopoldina** (Maria Leopoldina de Áustria), iako je sam car pripisao drugačiju simboliku tim bojama: zelenu za proljeće, nazivajući Brazil zemljom vječnog proljeća i žutu za zlato zbog bogatstva države. Zelena i žuta uzete su i za nacionalne boje kod proglašenja nezavisnosti od Portugala 7. rujna 1822. koji je tada upotrebljavao plavu i bijelu boju.

Zastava, odnosno grb u tom 67-godišnjem monarhističkom razdoblju doživljavaju nekoliko preinaka. Jednu ubrzo, nakon manje od 3 mjeseca, kada je 1. prosinca 1822. održana krunidba Petra I. za cara, pa je kraljevska kruna iznad štita zamijenjena carskom. Preinaka iz 1870. nastaje povećanjem broja zvijezda u plavom krugu na njih 20. Time je broj zvijezda opet predstavljao broj provincija Brazilske Carstva, mada su u međuvremenu u argentinsko-brazilskom ratu 1829. izgubili provinciju Cispatinu (današnji Urugvaj), ali su stvorene dvije nove provincije: 1850. provincija Grão-Pará podijeljena je na Amazonas i Pará, a 1853. iz provincije São Paulo izdvojena je provincija Paraná.

Moderna zastava Brazila

Koncept moderne zastave napravio je **Raimundo Teixeira Mendes** u suradnji s **Miguelom Lemosom** i **Manuelom Pereirom Reisom**. Sam dizajn napravio je **Décio Vilares**. Žuti romb na zelenom polju zastave je smanjen, a bojama se pripisuje nova simbolika. Iako to nije izraženo kroz nikakav dekret za zelenu se kaže da predstavlja šume, a žuta mineralna bogatstva Brazila. Unutar romba nalazi se plavi krug koji predstavlja nebesku sferu sa tada 21 zvijezdom te bijelom trakom koja je laganim lukom svijena prema dolje. Često se misli da ova traka ima veze sa ekliptikom ili nebeskom ekvatorom ili pak zodijakom, ali ona služi samo da na njoj, u zelenoj boji, piše nacionalno geslo: „Ordem e progresso“, odnosno „Red i napredak“. Za geslo je zaslužan francuski pozitivistički filozof

provinces. Above the shield is a royal crown with precious stones. The shield is surrounded with branches of coffee and tobacco, at the time the main natural resources of the country, tied with a red ribbon. This was the coat of arms of the crown-prince of the United Kingdom of Portugal, Brazil and Algrave, existing in the period between 1816 and 1821.

The French painter **Jean-Baptiste Debret**, quite eminent in the cultural life of Brasil between 1816 and 1831, inspired by the French military flags of the period, designed the flag after the personal request of the future emperor (then yet the prince-regent) for his personal flag. Thus the flag got the layout of a green field with a yellow lozenge (rhombus) reaching the edges of the flag, and with the coat of arms in it. The colours actually signify: green – the ruling house of Bragança of the Peter I and yellow – the house of Habsburg of his wife **Leopoldina** (Maria Leopoldina de Áustria), although the emperor himself attributed the symbolism differently: green for the spring, calling Brasil the country of the eternal spring and yellow for the gold of the rich state. The green and yellow were taken for the national colours when the independence from Portugal (which then used blue and white) was proclaimed on 7 September 1822.

The flag and the coat of arms in this 67 years of monarchy were updated several times. Once soon, after less than 3 months, when on 1 December 1822 Peter I was coronated as the emperor, so the royal crown was replaced with an imperial one. A variation of 1870 increases the number of stars in the blue circle to 20. In that way the number of stars again represented the number of provinces in the Empire, even though in the mean time, in the Argentine-Brazilian War of 1829 it lost the province of Cispatina (Uruguay of today), but two new provinces were made: in 1850 the province of Grão-Pará was divided into Amazonas and Pará, and in 1853 from the province of São Paulo was separated the province of Paraná.

The Modern Flag of Brazil

The concept of the modern flag was made by **Raimundo Teixeira Mendes** cooperating with **Miguel Lemos** and **Manuel Pereira Reis**. The actual design was made by **Décio Vilares**. The yellow lozenge in the green field was made smaller, and new symbolism was given to the colours. Even though it was not explicitly expressed in the decree, it is said that the green represents woods and the yellow the mineral wealth of Brazil. Inside the lozenge is a blue circle representing the heavenly sphere with, at the time, 21 stars and a white ribbon looping in a slight arch towards bottom. It is often considered that this ribbon has to do something with the ecliptic or the heavenly equator or with zodiac, but it has sole purpose to carry, in green letters, the national motto: “Ordem e Progresso”, i.e. “Order and Progress”. The motto originates from the

Zastava Sjedinjenih Država Brazila, 19. XI. 1889. - 14. IV. 1960. (21 zvijezda)
The flag of the United States of Brazil, 19 November 1889 - 14 April 1960 (21 stars).

Zastava Sjedinjenih Država Brazila, 14. IV. 1960. - 28. V. 1968. (22 zvijezde)
The flag of the United States of Brazil, 14 April 1960 - 28 May 1968 (22 stars).

Zastava Federativne Republike Brazila, 28. V. 1968. - 11. V. 1992. (23 zvijezde)
The flag of the Federative Republic of Brazil, 28 May 1968 - 11 May 1992 (23 stars).

Zastava Federativne Republike Brazila, od 11. V. 1992. (27 zvijezda)
The flag of the Federative Republic of Brazil, since 11 May 1992 (27 stars).

Crteži/Drawings: Ž. Heimer

Auguste Comte koji je imao podosta sljedbenika u vojnom vrhu, koji su sudjelovali u rušenju monarhije i uspostavi republike. Njegovo tumačenje samog pozitivizma: *L'amour pour principe et l'ordre pour base; le progrès pour but* (Ljubav kao načelo, poredak kao temelj, napredak kao cilj) poslužilo je za određivanje nacionalnog gesla.

Raspored zvijezda na plavom krugu je takav da one tvore prava zvijezda, a pojavljuju se u 5 veličina, čime se dobiva još jači dojam astronomskog prikaza. Zanimljivo je da zvijezde nisu prikazane onako kako se vide sa Zemlje, već iz nekog udaljenog mjesta u svemiru prema Zemlji. Položaj zvijezda odgovara zvijezdama iznad Rio de Janeira u vrijeme proglašenja nezavisnosti, u 8 sati i 30 minuta dana 15. studeni 1889. (u 12 zvjezdanih sati, odnosno u trenutak kada zvijezde Južni križ prolazi kroz meridijan Rio de Janeira). Pri tome je nastala i velika polemika jer Uredbom nije navedeno da li je to u 8:30 ujutro kad se zvijezde zapravo i ne vide ili u pol devet navečer. Ta dilema je riješena puno kasnije Zakonom. Tako u Zakonu iz 1971. gdje piše samo u 8 sati i 30 minuta, a u novijem iz 1992. precizirano je u 20 sati i 30 minuta pa je tako jasno definiran večernji pogled na nebo.

Broj zvijezda mijenjao se od 1889. tri puta. Prva izmjena izvršena je u lipnju 1960. kada se premjestio Federalni distrikt iz Rio de Janeira u novoosnovanu Brasiliju te je stvorena nova država Guanabara (područje države Rio de Janeiro bez istoimenog grada). Tada je broj zvijezda povećan na 22. Druga promjena nastala je relativno ubrzo 28. svibnja 1968. Zakonom br. 5443 kada je dodana još jedna zvijezda. Treća promjena dolazi 11. svibnja 1992. Zakonom br. 8421 kada su dodane još 4 zvijezde. Zanimljivo je da broj zvijezda na zastavi nije vremenski pratio osnivanje pojedinih država, jer je Acre postao država 1962, a „svoju“ zvijezdu dobiva 6 godina kasnije. U razdoblju između 1968. i 1992. dogodile su se i druge značajne promjene. Države Guanabara i Rio de Janeiro ujedinjuju se 1975. u jedinstvenu državu Rio de Janeiro, 1979. kreira se Mato Grosso do Sul izdvajanjem iz Mato Grossa, Rondônia dobiva državnost 1982., a 1989. izdvaja se Tocantins iz Goiás i na kraju 1991. državnost dobivaju Amapá i Roraima. U cijelom tom razdoblju na zastavi nije bilo promjena iako se u međuvremenu i smanjivao i rastao broj država unutar Brazila.

Zvijezde koje se nalaze na zastavi su (I – V odgovara veličini zvijezde na zastavi, promjera 0,3, 0,25, 0,2, 0,14 i 0,1 modula zastave koji iznosi 1/14 širine):

1. Iz zvijezda Mali pas (*Canis Minor*) zvijezda Prokijon (α CMi) predstavlja državu Amazonas (I).
2. Iz zvijezda Veliki pas (*Canis Major*) zvijezda Sirius (α CMa) predstavlja državu Mato Grosso (I), dok ostale zvijezde tog zvijezda Mirzam (β CMa), Mulifajn (γ CMa), Vezen (δ CMa) i Adara (ϵ CMa) predstavljaju države Amapá (III), Rondônia (IV), Roraima (II) i Tocantins (II), dodane su na zastavu tek 1992.
3. Canopus (α Car) iz zvijezda Kobilica (*Carina*) predstavlja državu Goiás (I).
4. Spika (α Vir) iz zvijezda Djevica (*Virgo*) predstavlja državu

French positivist philosopher **Auguste Comte**, who had many followers in the military establishment that participated in the overthrow of the monarchy and the proclamation of the republic. His summary of the positivism: *L'amour pour principe et l'ordre pour base; le progrès pour but* (The love as principle and the order as foundation, the progress as goal) served for the base of the national motto.

The layout of the stars in the blue circle is such that they appear as constellations, appearing in 5 sizes increasing the impression of an astronomical depiction. It is interesting to note that the stars are not shown as seen from the Earth, but as seen from some far away point in the space towards the "sphere of stars". The location of stars matches their location above Rio de Janeiro at the time of proclamation of independence at 8:30 of 15 November 1889 (at 12 stellar o'clock, i.e. at the time when the southern Cross constellation passes through the Rio de Janeiro meridian). This caused quite a polemics since the Decree did not mention whether it is 8:30 in the morning, when the stars were actually invisible, or whether it is half past eight in the evening. The dilemma was finally solved much later, by the text of the Law. So in the 1971 Law it is simply written 8 hours and 30 minutes, while in the newer 1992 Law it was set more precisely at 20 hours and 30 minutes, clearly determining the evening view at the skies.

The number of stars was changed three times since 1889. The first change was made in July 1960, when the Federal District was moved from Rio de Janeiro to the newly established capital of Brasília, and when the state of Guanabara (the region of Rio de Janeiro excluding the city) was established. The number was increased to 22. The second update was made relatively soon afterwards, on 28 May 1968. The Law nr. 5443 added another star. The third change was on 11 May 1992. The Law nr. 8421 added yet another 4 stars. It should be noted that the increase of the number of stars in the flag was not contemporary with the establishment of the states, since Acre became a state in 1962 and got "its own" star only 6 years latter. In the period between 1968 and 1992 there were other significant changes. The states of Države Guanabara and Rio de Janeiro were united into single state of Rio de Janeiro in 1975; in 1979 Mato Grosso do Sul was created by separation from Mato Grosso; Rondônia receives the statehood in 1982, and in 1989 Tocantins was seceded from Goiás. Finally in 1991 the statehood was achieved by Amapá and Roraima. In whole this period there was no change in the national flag even if the number of states was decreasing and increasing within Brazil.

The stars appearing on the flag are (I – V matches the star size on the flag, with diameters of 0.3, 0.25, 0.2, 0.14 and 0.1 of the flag modulo being 1/14 of the flag width, respectively):

1. From the constellation of Lesser Dog (*Canis Minor*) the star Procyon (α CMi) stands for the state of Amazonas (I).
2. From the constellation of Greater Dog (*Canis Major*) the star Sirius (α CMa) represents Mato Grosso (I), while the other stars of this constellation were added only in 1992: Murzim (β CMa), Muliphen (γ CMa), Wezen (δ CMa) and Adhara (ϵ CMa) representing states of Amapá (III), Rondônia (IV), Roraima (II) and Tocantins (II), respectively.

Zvijezda na zastavi Brazila.
Constellations on the flag of Brazil.

Grb Brazila od 1968., varijanta od 1992.
The Coat of Arms of Brazil since 1968, version since 1992.

Crteži/Drawings: Ž. Heimer & Wikipedia

Pará (I) i jedina se nalazi iznad trake s geslom.

5. Iz zvijezda Vodena zmija (*Hydra*) Alfard (α Hya) predstavlja državu Mato Grosso do Sul (II). Ta zvijezda dodana je 1960. i tada je predstavljala državu Guanabara. Iz istog zvijezda je još i zvijezda Denabalsuja (γ Hya) koja predstavlja državu Acre (III) i dodana je na zastavu 1968.

6. Iz zvijezda Južni križ (*Crux*) zvijezda Acrux (Magalhãnica, α CMa), predstavlja državu São Paulo (I), Mimosa (β Cru) državu Rio de Janeiro (II), Gacrux (Rubidea, γ Cru) državu Bahia (II), Palida (δ Cru) državu Minas Gerais (III), a Intrometida (ϵ Cru) državu Espírito Santo (IV).

7. Južna polarna zvijezda (Polaris Australis, σ Oct) iz zvijezda Oktant (*Octans*) predstavlja Federalni distrikt (V) koji je do 1960. bio u Rio de Janeiru, a danas u Brasiliji. To je najmanja zvijezda na zastavi.

8. Iz zvijezda Južni trokut (*Triangulum Australe*) zvijezda Atria (α TrA) predstavlja državu Rio Grande do Sul (II), Beta Trianguli Australis (β TrA) državu Santa Catarina (III), a Gama Trianguli Australis (γ TrA) državu Paraná (III).

9. Iz zvijezda Škorpion (*Scorpius*) zvijezda Antares (α Sco) predstavlja državu Piauí (I), Akraab (Grafijas, β Sco) državu Maranhão (III), Veji (ϵ Sco) državu Ceará (II), Sargas (θ Sco) državu Alagoas (II), Apolijon (ι Sco) državu Sergipe (III), Girtab (κ Sco) državu Paraíba (III), Šaula (λ Sco) državu Rio Grande do Norte (II), a Denebakrab (μ Sco) državu Pernambuco (III).

Dimenzije zastave određene su Zakonom iz 1971. koji propisuje omjer širine i dužine 7:10. Taj omjer temelji se na Zakonu br. 4545 od 31. srpnja 1942. kada nije bio propisan nego je bio preporučen.

Grb Brazila

Moderni grb također je donesen Uredbom br. 4 od 19. studenog 1889. s time da je 1968. doživio dva usklađenja Zakona. Prvo usklađenje bilo je Zakonom br. 5389 od 22. veljače 1968. kada se mijenja službeno ime države. Do tada je na vrpici pisalo *Estados Unidos do Brasil* (Sjedinjene Države Brazila), promijenjen u *República Federativa do Brasil* (Federativna Republika Brazil). Drugo usklađenje Zakonom br. 5443 od 28. svibnja 1968. samo detaljnije precizira izgled grba.

Tako se grb sastoji od okruglog štita nebesko plave boje koji sadrži 5 srebrnih zvijezda raspoređenih u obliku Južnog križa. One su odvojene zlatnim rubom od ostalih srebrnih zvijezda čiji je broj jednak broju zvijezda na narodnoj zastavi. Rub štita grba je zlatne boje. Štit je postavljen na podlogu u obliku zvijezde čiji su krakovi popola obojani u zelenu i zlatnu boju, a također su omeđeni sa dvostrukim rubom, gdje je unutarnji crveni, a vanjski zlatni. To se sve nalazi na blijedo-zlatnom maču, plave drške sa zlatnim rubom, te crvenim središnjim dijelom štitnika u kojem se nalazi srebrna zvijezda. Sve ovo zajedno položeno je na vijenac od grane kave s plodovima s desne, te rascvjetale grane duhana s lijeve strane u odgovarajućim bojama uvezanih plavom vrpcom. A sve to je skupa okupljeno na zlatnoj zvijezdi od 20 sunčastih krakova. Tu je još i plava vrpca preko rukohvata mača gdje je u sredini upisano zlatnom bojom „República Federativa do Brasil“, te „15 de Novembro“ s desne strane i „de 1889“ s lijeve strane rubnog dijela vrpce.

Brazilska zastava dakle 19. studenog ove godine slavi svojih 120 godina. I još nešto, posljednji zakon o zastavi propisuje da je naliče posve jednako licu, tj. da nije zrcalna slika rasporeda zvijezda, luka i natpisa s prednje strane. To znači da je za ispravnu zastavu potrebna dvostruka tkanina barem na dijelu plavog diska. I to govori o kompleksnosti brazilske zastave, kako u opisu i simbolici tako i u samoj izvedbi. No, bez obzira na to ona je vrlo prihvaćena kako među Brazilcima tako i ostalim nacijama čineći je jednom od najprepoznatljivijih zastava svijeta. Pojavljuje se i na mnogim proizvodima popularne kulture od nogometnih lopti do grudnjaka i ručnika za plažu, i koju su, uz možda još jedino zastave Ujedinjenog Kraljevstva i Sjedinjenih Država, u stanju prepoznati i oni koji o zastavama ne znaju gotovo ništa.

Izvori/Sources:

Opća enciklopedija, JLZ, Zagreb, 1977

William A. Crampton: Flags, Bloomsbury Books, London 1992

<http://www.fotw.net/flags/br.html>

http://pt.wikipedia.org/wiki/Bandeira_do_Brasil

http://pt.wikipedia.org/wiki/Brasão_de_armas_do_Brasil

3. Canopus (α Car) from the constellation of Keel (Carina) stands for the state of Goiás (I).

4. Spica (α Vir) from the constellation of Virgin (Virgo) represents the state of Pará (I) and is the only one appearing above the motto ribbon.

5. From the constellation of Sea Serpent (Hydra) the star Alphard (α Hya) represents the state of Mato Grosso do Sul (II). It was added in 1960 when it stood for the state of Guanabara. From the same constellation, the star Dhanab al Shuja (γ Hya) was added for the state of Acre (III) in 1968.

6. From the constellation Southern Cross (Crux) the star Acrux (Magalhãnica, α CMa), represents the state of São Paulo (I), Mimosa (β Cru) for the state of Rio de Janeiro (II), Gacrux (Rubidea, γ Cru) for the state of Bahia (II), Pálida (δ Cru) for the state of Minas Gerais (III), and Intrometida (ϵ Cru) for the state of Espírito Santo (IV).

7. The southern polar star (Polaris Australis, σ Oct) from the constellation of Octant (Octans) represents the Federal District (V) that was in Rio de Janeiro in 1960 and is today in Brasília. It is the smallest star in the flag.

8. From the constellation of Southern Triangle (Triangulum Australe) the star Atria (α TrA) stands for the state of Rio Grande do Sul (II), Beta Trianguli Australis (β TrA) for Santa Catarina (III), and Gamma Trianguli Australis (γ TrA) for Paraná (III).

9. From the constellation of Scorpio (Scorpius) the star Antares (α Sco) represents the state of Piauí (I), Acrab (Grafijas, β Sco) for Maranhão (III), Wei (ϵ Sco) for Ceará (II), Sargas (θ Sco) for Alagoas (II), Apollyon (ι Sco) for Sergipe (III), Girtab (κ Sco) for Paraíba (III), Shaula (λ Sco) for Rio Grande do Norte (II), and Denebakrab (μ Sco) for Pernambuco (III).

The dimensions of the flag were fixed in the 1971 Law prescribing the ratio of the width and length to 7:10. This is based on the Law nr 4545 of 31 July 1942, when it was not prescribed, but recommended.

The Coat of Arms of Brazil

The modern coat of arms was also established with the Decree nr 4 of 19 November 1889, updated twice in 1968. The first update was with the Law nr 5389 of 22 February 1968 when the official name of the country was changed. Until then the inscription on the ribbon was *Estados Unidos do Brasil* (United States of Brazil), changed to *República Federativa do Brasil* (Federative Republic of Brazil). The second update was with the Law nr 5443 of 28 May 1968, only précisising the design in more details.

Thus the coat of arms is composed of an circular shield of celestial blue containing 5 silver stars in the shape of the Southern Cross constellation. They are divided with a silver border from the other silver stars equal in the number to the number of stars in the national flag. The edge of the shield is golden, set on a star-shaped background with the rays divided in green and yellow, all bordered with a double border, the inner red and the outer golden. This is all set on a pale golden sword with a blue hilt bordered golden with a red central piece containing a silver star. It is surrounded with a wreath of a coffee branch with red fruits on the right and a flowering branch of tobacco on the left tied with a blue ribbon. In the background is a golden star of 20 sun rays. In the base is a blue ribbon inscribed in gold „República Federativa do Brasil“, and with the date „15 de Novembro“ on the right and „de 1889“ on the left ends of the ribbon.

Thus the Brazilian flag celebrates its 120 birthday on 19 November this year. One more thing, the latest legislation prescribes that the reverse should be entirely equal to the obverse, i.e. it is not a mirror image of the star layout, arch and inscription. It means that for a correct flag a double cloth is needed at least for the central design. This also tells us on the complexity of the Brazilian flag, as much in the description and symbolic as in the manufacture itself. However, it is very much accepted both among the Brazilians themselves and among other nations being one of the most recognizable flags of the world. It appears on many products of popular culture from the football balls to bras and beach towels. It is the flag, maybe with only the flags of the UK and the US, which even those who know almost nothing about the flag are able to recognize.

Legislative/Legislation:

Decreto n°4, de 19/11/1889

Decreto-lei n°4545, de 31/07/1942

Lei n°5389, de 22/02/1968

Lei n°5443, de 28/05/1968

Lei n°5700, de 1/09/1971

Lei n°8421, de 11/05/1992

Grb Grada Đakova

The Coat of Arms of the City of Đakovo

Đakovo je grad u istočnoj Slavoniji, u sastavu **Osječko-baranjske županije**, u kojem danas živi oko 30.000 stanovnika. Ranije naselje kojeg tragovi postoje i prije rimskog doba, postaje značajno 1239. godine, kada se, zbog turske opasnosti, u njega premješta sjedište **Bosanske biskupije** (još do 2008. biskupija se formalno naziva *Đakovačka ili Bosnska i Srijemska biskupija*). Ipak, 1536. Turci zauzimaju i Đakovo i tu ostaju gotovo 150 godina. Tada nastaje i *Ibrahim-pašina džamija*, jedina koja je preostala nakon istjerivanja Turaka te je pretvorena u crkvu koja se pojavljuje na gradskom grbu. Danjašnja katedrala građena je u 1866. – 1882. godine, a grad je poznat i po svojoj ergeli, u koju su pred **Napoleonom** premješteni i konji iz poznate **Lipice**. U gradu je oduvijek bio dobro razvijen obrt, a u suvremeno doba i industrija (mlinovi i ciglane) temeljena na poljoprivredno bogatom kraju **Đakovštine**. Đakovo je znamenito i po kulturnoj manifestaciji *Đakovački vezovi*.

O grbu grada Đakova može se govoriti u tri perioda, prvom od njegova nastanka potkraj 18. stoljeća do kraja 2. svjetskog rata, drugom sredinom 80-ih godina uoči obilježavanja 750. obljetnice Grada uz značajne modifikacije u izgledu grba, te trećem od 90-ih godina XX. stoljeća kada se usvaja današnji grb temeljen na onom prvom povijesnom grbu. Ovaj tekst prošireni je sažetak radova objavljenih u *Osječkom zborniku* (BIJELIĆ, 2001a) i *Zborniku Muzeja Đakovštine* (BIJELIĆ, 2001b).

Pečat i grb Đakova iz XVIII. stoljeća

O postanku, pa čak i izgledu povijesnog grba Đakova, ne zna se puno. Koliko je poznato originalni grb sačuvan je na otisku pečata koji se čuva u *Zbirci otisaka pečata Arhiva Hrvatske* (Sl. 1), na predivno oslikanom stropu crkve *Majke Božje Sljemenske – Kraljice Hrvata* (Sl. 3), te u knjizi *Emilija Laszowskog Grbovi Jugoslavije* (Sl. 4). U samom Đakovu crtež povijesnog grba Grada sačuvan je u *župnoj crkvi Svih svetih* (Sl. 2) i na zgradi *Gradskog poglavarstva*. Grb u crkvi Svih svetih naslikan je u njoj unutrašnjosti, povrhu pjevališta, 1885. godine, u vrijeme obnove crkve za biskupovanja **J. J. Strossmayera**. Grb na fasadi zgrade Gradskog poglavarstva, teško je dostupan i nalazi se u vrlo lošem stanju, toliko lošem da bi možda bilo preciznije reći da se tu radi tek o njegovim ostacima, a sa sigurnošću se može ustvrditi da se na zgradi nalazi od njezina dovršenja 1901. godine, što dokazuju sačuvane fotografije iz tog vremena (Fotomonografija, 1995).

Dok su u pečatu heraldički elementi prikazani u kružnom polju pečata, okruženi natpisom **SIGIL:OPID:++:DIAKOVAR** (*Sigilum Opidi Diakovariensis* = Pečat mjesta đakovačkog), ostali spomenuti grbovi su klasične forme štita, u kojem se u njegovom centralnom dijelu nalazi se pročelje današnje crkve Svih svetih. Između dva klasicistička stupa, diskretno odvojeni ulaznim vratima i malim prozorom, postavljeni su likovi sv. Petra i sv. Pavla apostola, i u gornjem dijelu štita po jedna šestokraka zvijezda sa svake njegove strane. Crkva je bijela, stoji na zelenoj podlozi. Pozadina je modra, krov i odjeća jednog od svetaca je crvena (Petar), a drugog (Pavla)

Đakovo is a city in the eastern Slavonia, part of the **Osijek-Baranja County**, with some 30.000 inhabitants. The ancient settlement from pre-Roman period rises in importance in 1239 when, due to the Ottoman threat, the seat of the **Bosnian Diocese** is moved there (and still until 2008 it was formally named the *Đakovo or Bosnian and Syrmian Diocese*). However, the Ottomans conquer Đakovo as well in 1539 and remain there almost 150 years. In that period, the Ibrahim-Pasha Mosque was erected; the only one that remained standing after the expulsion of the Turks, converted into a church that appears in the city arms. The present day cathedral was built in 1866 – 1882, while the city is renown of its stables, to which the horses from the famous **Lipice** were relocated against **Napoleon**. Various crafts were always well developed in the city, and in the modern times the industry (mills and brickworks) developed on the base of the agriculturally rich **Đakovština** region. The city is also known for the traditional cultural manifestation *Đakovački vezovi* (Đakovo Embroidery).

Regarding the coat of arms of Đakovo one may identify three periods, the first since its emergence in the late 18th century until the end of the World War II, the second in mid-1980's in preparations for celebrations of 750th anniversary of the City, including significant modifications in its design, and the third since 1990's when the current design is being adopted based on the first historical coat of arms. This text is an extended summary of the papers issued in the *Osječki zbornik* (BIJELIĆ, 2001a) and *Zbornik Muzeja Đakovštine* (BIJELIĆ, 2001b).

The Seal and the Coat of Arms of Đakovo of 18th century

Not much is known on the emergence and even on the design of the historical coat of arms of Đakovo. As far as it has been found, the original coat of arms is preserved in a seal imprint that is part of the Seal imprints collection of the Archives of Croatia (Fig. 1), then on a masterfully painted ceiling of the Church of the Mother of God of Sljeme – Queen of Croats (Fig. 3) at the top of Medvednica mountain above Zagreb, and in the book *Grbovi Jugoslavije* by **Emilija Laszowski** (Fig. 4). In Đakovo itself, a depiction of the historical coat of arms is preserved in the Parish Church of All Saints (Fig. 2) and on the façade of the City Magistrate building. The coat of arms in the All Saints Church is painted in the interior, above the chorus in 1885 when the church was renovated when **Bishop J. J. Strossmayer** was holding the office. The coat of arms on the Magistrate façade is difficult to spot and is in a very poor condition, so poor that one may speak only of its remains, although it may be with certainty determined that it was there since the building was erected in 1901, as proved by the preserved photographs from the period (Fotomonografija, 1995).

While the seal contains the heraldic charges in its circular field, surrounded with inscription **SIGIL:OPID:++:DIAKOVAR** (*Sigilum Opidi Diakovariensis* = Seal of the Town of Đakovo), the other mentioned arms are of classical shield shapes; in the central part containing the depiction of the façade of the current All Saints Church. Between two classicistic columns, discretely divided by the entrance and a small window above it, there are set figures of St. Peter and St. Paul the Apostles, and in the chief a six-pointed star in each corner. The church is white, erected on a green base. The background is blue, the roof and clothing of one of the saints (Peter) are red, and the other's (Paul) is green. The nimbuses behind their heads are yellow and the church doors are brown. The coat of arms is almost identically described by **Bishop Stjepan Bauerlein** (DMG: 1/2).

The contents of this coat of arms enables a very precise dating of its emergence and indicates the system of values of its author, i.e. of the client

Slika 1. Pečat Đakova na otisku iz XIX. stoljeća (Hrvatski državni arhiv 860/29).
Fig. 1. The seal of Đakovo on a 19th century imprint (Croatian State Archives 860/29).

Slika 2. Župna crkva Svih Svetih, Đakovo.
Fig. 2. The Parish Church of All Saints, Đakovo. (Photo Flickr, Filip Galetić, 2005.)

Slika 3. Grb Đakova u Sljemenskoj crkvi.
Fig. 3. The Coat of Arms in the Sljeme Church. (Photo Željko Heimer)

Slika 4. Grb Đakova, Laszowski, 1932.
Fig. 4. The coat of arms of Đakovo by Laszowski, 1932.

Slika 5. Grb Općine Đakovo, 1986.
Fig. 5. The coat of arms of the Community of Đakovo, 1986. (Drawing ŽH)

Slika 6. Grb Grada Đakova, 1994.
Fig. 6. The coat of arms of the City of Đakovo, 1994. (Drawing ŽH)

zeleni. Aureole oko njihovih glava i zvijezde su žute, a vrata crkve smeđa. Gotovo identično grb opisuje **biskup Stjepan Bauerlein** (DMD: 1/2)

Sadržaj ovog grba omogućava nam da, vrlo precizno možemo odrediti vrijeme njegova nastanka, te ukazati na vrijednosni sustav autora, odnosno naručitelja grba. Izgled portala crkve Svih svetih, kao i "turska" odjeća svetaca, daju nam za pravo postanak grba smjestiti krajem 18. stoljeća. Likovi kršćanskih svetaca dokaz su da grb nije mogao nastati prije izгона Turaka (1687. g.), ali ni znatno poslije toga. "Turska odjeća" kršćanskih apostola odraz je stila kulture življenja u postturskoj Slavoniji, stila koji je nastao kroz stoljeće i pol turske vladavine i trajao najduže do kraja 18. stoljeća. Znatno više i puno preciznije o vremenu nastanka grba Đakova govori izgled portala crkve Svih svetih. Naime, od vremena protjerivanja Turaka i konsolidacije turbulentnih, gotovo kaotičnih zbivanja nastalih u godinama nakon njihova odlaska, uslijedili su i prvi radovi na kristijanizaciji "turskog" Đakova. Početne korake na preuređenju džamije u crkvu učinio je **biskup Đuro Patačić** (1703. - 1716.). Za njegova biskupovanja srušeni su minareti i učinjeni još neki manji zahvati kojima je džamija preuređena u mjesto primjereno za kršćansko bogoslužje. Patronom crkve proglašen je sv. Juraj. Do sredine 18. stoljeća, za vrijeme Patačićevog nasljednika **Petra Bakića** (1716.-1749.), crkva dobiva barokni izgled, a 1762. godine preimenovana je u župnu crkvu Svih svetih (ŠULJAK 1979.: 89). Sljedeći veći zahvati na crkvi učinjeni su za **biskupa Franje Krtica** (1773.-1805.) koji je barokni portal zamijenio klasicističkim, te **biskupa Antuna Mandića** (1806.-1815.) za čijeg je vremena sagrađen zvonik. Na osnovu ovih činjenica **Antun Jarm** izvodi, čini se, valjan zaključak: "Na gradskom grbu je pročelje župne crkve bez zvonika. To najočitiije potvrđuje, da je grb nastao nakon što je biskup Franjo Krtica podigao klasicističko pročelje, krajem 18. stoljeća, a prije nego što je biskup Mandić dao na crkvi podići sadašnji toranj." (JARM 1997.: 12)

Jarm nadalje objašnjava razlog za pojavljivanje zaštitnika đakovačke katedrale ispred crkve Svih svetih. Naime, kaže da je „tadašnja katedrala sigurno bila manje markantna građevina od upravo obnovljene župne crkve. Tako je u grbu povezano dvoje: pročelje župne crkve i katedralni patroni." (JARM 1997.: 12)

Grb Đakova u doba socijalizma

Povijesni grb Đakova od 1945. godine, iako službeno nije bio zabranjen, nije u javnoj uporabi - nema ga na službenom pečatu, nije dio ikonografije službenih manifestacija itd. U to doba prikazan je tek u dva navrata, oba puta u kulturno-povijesnom kontekstu (DEKKER 1959.: 75 i ŠULJAK 1979.: 5, 89), a nekog drugog pisanog i slikovnog spomena o grbu, koliko mi je poznato, kroz sve te godine nema. Inicijativa za utvrđivanje grba grada Đakova pokrenuta je 1984. godine od strane **Skupštine općine Đakovo**. Na sjednici održanoj 27. prosinca donesena je *Odluka o pristupanju radnjama za utvrđivanje grba grada Đakova* (SVOĐ 1984.: 32).

Izvršno vijeće Skupštine općine Đakovo povjerilo je istraživanje povijesti grba **prof. Vasiliju Pejoviću** iz Bilja (DMD: 1/12) koji je 1985. godine pripremio materijal naslovljen *Neka zapažanja kao prilog ikonografskoj analizi đakovačkog grba*. (DMD: 1/17) Pejovićeva interpretacija povijesnog grba Đakova, gledano s distance od četvrt stoljeća, ne može se u potpunosti prihvatiti, no riječ je o poticajnoj i kompetentnoj elaboraciji internog karaktera što se,

who ordered its design. The layout of the All Saints Church portal and the "Turkish" clothing of the saints proves that the dating of the coat of arms must be in the late 18th century. The figures of the Christian saints are the proof that the coat of arms could not have been made before the expulsion of the Ottomans (1687), but neither much later. The "Turkish clothing" of the Christian apostles is the reflection of the life style in the post-Turkish Slavonia, the style that emerged in a century and a half of the Turkish rule and lasted at the most until the end of 18th century. Much more could be read from the layout of the church portal. After the expulsion of the Ottomans and the consolidation of the turbulent, almost chaotic events in the years following their departure, the first steps in the readjustment of the mosque into a church (what is today the All Saints Church) were performed by **Bishop Đuro Patačić** (1703-1716). During his term in the office, the minarets were torn down and some other minor adjustments were made turning the mosque into a place suitable for the Christian service. St. George was named the patron of the church. Until the mid-18th century, during Patačić's successor **Petar Bakić** (1716-1749), the church was refitted into a baroque style, and in 1762 rededicated to All Saints (ŠULJAK 1979.: 89). The next larger alterations were made during the period of **Bishop Franjo Krtica** (1773-1805), who replaced the baroque portal with a classicistic one, and **Bishop Antun Mandić** (1806-1815) added a belfry. Based on those facts **Antun Jarm** deduces, apparently a valid conclusion: "The city arms shows the parish church façade without the belfry. This obviously confirms that the arms originates from the time after Bishop Krtica built the classicistic façade in the end of the 18th century and before Bishop Mandić erected the current belfry." (JARM 1997.: 12)

Jarm further explains the reason for depiction of the Đakovo cathedral patrons in front of the All Saints Church. He writes "the cathedral at the time must have been less imposing building then the just renovated parish church. So the coat of arms links the two: the parish church portal and the cathedral patrons." (JARM 1997.: 12)

The Coat of Arms of Đakovo in the Socialist Period

While it was never officially forbidden, the historical coat of arms was not in any public use since 1945 – it is not a part of the official seal, neither a part of the iconography of the official manifestations etc. In whole that period it is depicted only twice, both in the cultural-historical context (DEKKER 1959.: 75 and ŠULJAK 1979.: 5, 89). As far as I was able to find, there is no any other written or pictorial mention of the coat of arms in all those years. The initiative to determine the coat of arms of Đakovo was made in 1984, by the **Assembly of the Community of Đakovo**. On its session held on 27 November the Decision to Approach Actions to Determine the Coat of Arms of the City of Đakovo (SVOĐ 1984.: 32) was adopted.

The Community Assembly of Đakovo Executive Committee entrusted **Prof. Vasilije Pejović** from Bilje to research the history of the coat of arms (DMD: 1/12). In 1985 he provided the papers titled *Some observations towards the iconographic analysis of the Đakovo coat of arms* (DMD: 1/17). Pejović's interpretation of the historical coat of arms of Đakovo, when consulted now after quarter of a century, could not be accepted in its entirety, however, it is a simulative and competent elaborate of internal character, that should be considered if it is to be evaluated properly. So, one should note the papers by the most important Croatian historians Pejović consulted, finding no trace of mention of the Đakovo arms: **Tadija Smičiklas, Ferdo Šišić, Rudolf Horvat, Vjekoslav and Nada Klaić and Josip Bösendorfer**.

Possibly the most valuable is his interpretation of the "Turkish clothing" of the Apostles, for which he argues that it represents the creative spirit of the artist who devised it, or possibly the requests by the church who, without any doubt, ordered the design. The reason why the church would ask for the saints in the "Turkish clothing", Pejović explains in fact that

mišljenja sam, mora imati u vidu ako ju se želi valjano valorizirati. Tako vrijedi zabilježiti radove najznačajnijih hrvatskih povjesničara koje je konzultirao, a koji o đakovačkom grbu nemaju niti jednog retka: **Tadija Smičiklas, Ferdo Šišić, Rudolf Horvat, Vjekoslav i Nada Klaić i Josip Bösendorfer.**

Možda je najvrjednija njegova interpretacija "turske odjeće" apostola, za koju kaže da je odraz kreativnog duha umjetnika koji ih je napravio, ili pak zahtjeva crkve koja je, nema sumnje, grb naručila. Razlog zašto bi crkva naručila svece u "turskoj odjeći" Pejović vidi u tomu što su nekoć pobjedniku pripadala dobra pobijeđenog, pa i odjeća. Ta činjenica je, kaže se dalje, tadašnjem puku bila poznata, te je on u konkretnom slučaju mogao prepoznati namjeru autora grba da i na taj način istakne pobjedu kršćanske vojske nad Turcima.

Novi je grb službeno prihvaćen na sjednici Skupštine općine Đakovo održanoj 20. ožujka 1986. godine, *Odlukom o utvrđivanju grba grada Đakova*, koja ga nadugačko sasvim neheraldički opisuje (Sl. 5). Grb uključuje štit u kojem je varijacija povijesnog grba u manjem štitu, ispod kojeg su valovite linije koje predstavljaju rijeke Vuku i Savu, s desna obrisi katedrale, s lijeva obrisi moderne gradnje. S donje strane je vijenac koji se sastoji od pšenice, kukuruza, zupčanika, hrasta i lovora, a s gornje strane nadvijaju se vrpce s natpisima srednjovjekovnog imena grada DYACO i godinom 1239. te suvremenim nazivom ĐAKOVO, i godinom oslobođenja 1945. U vrhu se nalazi petokraka zvijezda. (SVOĐ 1986.: 6)

Isti grb korišten je tek neznatno je redizajniran za proslavu 750. obljetnice Grada, kada je godina 1945. zamijenjena je godinom 1989., a dodana je i traka s natpisom "750. obljetnica grada". Vjerujem da ovdje nije potrebno obrazlagati sve manjkavosti ovog dizajna u odnosu na tradicionalne heraldičke uzuse, no on u potpunosti odgovara stilu vremena u kojem je nastao.

Suvremeni grb Đakova

Ustrojavanjem Grada Đakova temeljem administrativne reforme provedene krajem 1992. stvorene su pretpostavke za usvajanje današnjeg grba Grada. U pripremi toga Skupština općine Đakovo je već 4. lipnja 1992. godine zaključila da se **Ivanu Tuni Jakiću**, akademskom slikaru iz Osijeka, povjeri izrada idejnog rješenja revizije grba Grada.

Relativno brzo, Skupština općine je, na svojoj 21. sjednici održanoj dana 22. prosinca 1992. godine, donijela *Odluku o utvrđivanju novog grba* (SVOĐ 1992.: 1). U članku 1. Odluke ističe se da grb grada Đakova ima oblik stiliziranog štita omjera 5:4. "U središnjem dijelu grba je crkva neoklasističkog sloga. S lijeva i desna od ulaznih vrata crkve nalaze se dva sveca. S desne heraldičke strane sv. Petar, koji u desnici drži mač, a u lijevoj knjigu. S lijeve heraldičke strane je sv. Pavao koji u desnici drži knjigu, a u lijevoj ključ. Između svetaca nalazi se prozor oblika prekriženog kruha. S lijeve i desne strane krovništa tornja nalaze se dvije šestokrake zvijezde." Navedene su i boje elemenata: zlatna (obrub), karmin crvena (krovnište tornja), žuta (aureole i zvijezde), zelena (podloga) i ultramarin plava (pozadina).

U postupku za ishođenje odobrenja **Ministarstva uprave** za taj grb, zatraženo je mišljenje **Arhiva Hrvatske**, na što je odgovorio njegov tadašnji ravnatelj **Josip Kolanović**, da predloženi grb ne odgovara povijesnom grbu grada Đakova, i to ponajprije stoga što su zamijenjena mjesta svecima, ali i zbog nekih drugih, manje značajnih razloga: izgleda pročelja crkve, atributa svetaca i njihove odjeće (DMĐ: 1/10).

Po neophodnim korekcijama Ministarstvu uprave poslan je zahtjev za odobrenje grba i uz njega su priložene *Odluka o utvrđivanju grba Grada, Odluka o privremenom ustrojstvu Grada Đakova*, mišljenje Arhiva Hrvatske i slikovni prikaz grba. Rješenjem od 16. studenoga 1993. godine (DMĐ: 1/5) Ministarstvo uprave odobrilo je predloženi grb uz tek neznatne izmjene u tekstu opisa grba.

U Odluci o načinu i zaštiti uporabe grba Grada, jednom od zadnjih službenih dokumenata Grada u kojem se spominje grb (Sl. 6), kaže se: "Grb grada Đakova ima oblik stiliziranog štita koji s donje strane završava polukrugom, čija je visina prema širini 5:4. U središnjem dijelu grba je pročelje župske crkve Svih svetih. S lijeva i desna od ulaznih vrata crkve nalaze se dva sveca. S desne heraldičke strane sv. Petar koji u desnici drži ključ, a u lijevoj knjigu. S lijeve heraldičke strane je sv. Pavao koji u desnici drži mač, a u lijevoj knjigu. Između svetaca nalazi se prozor oblika prekriženog kruha. S lijeve i desne strane krovništa tornja nalaze se dvije šestokrake zvijezde." (SGGD 1994.: 1)

previously the winner would get all the goods of the defeated including the clothing. He argues further, that this fact would have been known in public at the time and that the public would easily recognize the intention of the heraldic designer to highlight in that way the victory of the Christian army over the Ottomans.

The new coat of arms was officially adopted on the session of the Đakovo Community Assembly held on 20 March 1986 with the Decision on Determination of the Coat of Arms of Đakovo, which describes it unheraldically in much details (Fig. 5). It includes a shield in a variation of the historical coat of arms in a smaller shield in the centre of it, wavy stripes below representing rivers Vuka and Sava, in dexter the silhouettes of the Cathedral, in sinister the modern buildings. A wreath below is composed of wheat, maize, cog wheel, oak and laurel, and in the top are ribbons inscribed with the medieval name of the city DYACO and the year 1239 and the modern name ĐAKOVO and the year of the liberation 1945. At the top is a five-pointed star. (SVOĐ 1986.: 6)

The same coat of arms, only slightly modified was used for the celebrations of the 750th anniversary of the city, when the year 1945 was replaced with the year 1989 and an additional ribbon inscribed "750. obljetnica grada", was added. I believe that it is no necessary to elaborate here all the deficiencies of such design regarding the traditional heraldic practice; however, it entirely matches the style of the period when it was produced.

The Current Coat of Arms of Đakovo

By establishing of the City of Đakovo based on the administrative reforms in the end of 1992, the conditions for adoption of the modern city arms were met. In preparation for that, already on 4 July 1992, the Đakovo Community Assembly decided to task **Ivan Tuna Jakić**, an academic painter from Osijek, with development of the design for the revision of the city arms.

Quite quick, in its 21st session held on 22 December 1992, the Community Assembly adopted the Decision on Establishment of the New Arms (SVOĐ 1992.: 1). The Article 1 of the Decisions determines that the coat of arms of the city of Đakovo is of a stylized shield-shape in ratio 5:4. "In the central part of it is a Neo-Classicistic style church. On the left and the right from the church entrance doors are two saints. On the heraldic right, St. Peter holding in his right hand a sword and in his left a book. On the heraldic left, St. Paul, holding in his right a book and in his left a key. Between the saints is a window shaped as quartered bread. On the left and the right from the tower roof are two six-pointed stars." The Decision determines the colours as well: golden (edges), vermilion red (roof of the tower), yellow (nimbus and stars), green (base) and ultramarine blue (background).

In the process to obtain the approval from the **Ministry of Administration**, an opinion was requested by the **Archives of Croatia**. Its director at the time, Josip Kolanović, answered it, that the proposed coat of arms is not matching the historical coat of arms of Đakovo, in the first place because the position of the saints were reversed, and for some other less important reasons: the design of the church façade, the attributes of the saints and their clothing (DMĐ: 1/10).

After the necessary corrections, a request was sent to the Ministry of Administration to approve the coat of arms, attaching the Decision on Establishment of the Coat of Arms of the City, the Decision on the Temporary Organization of the City of Đakovo, the opinion of the State Archives and the depiction of the coat of arms. With its act of 16 November 1993 (DMĐ: 1/5) the Ministry of Administration approved the proposed coat of arms with only very minor corrections in the description.

In the Decision on the Manner and the Protection of the Use of the Coat of Arms of the City, one of the latest official city documents mentioning the coat of arms (Fig. 6), it is stated: "The coat of arms of the city of Đakovo is in a stylized shield shape ending semicircularly in the base, with the height to width ratio 5:4. In the centre of the coat of arms is the façade of the All Saints Parish Church. On the left and the right from the church entrance doors are two saints. On the heraldic right St. Peter holding a key in his right hand and a book in his left. On the heraldic left St. Paul holding a sword in his right and a book in his left hand. Between the saints is a window shaped as a quartered bread. On the left and the right of the tower roof are two six-pointed stars." (SGGD 1994.: 1)

Izvori/Sources:

BIJELIĆ, Borislav, 2001a: Od povijesnog do suvremenog grba grada Đakova, Osječki zbornik, Muzej Slavonije Osijek, 24/25.: 101-108.

BIJELIĆ, Borislav, 2001b: O grbu Đakova – a ponešto i o razvoju heraldike kod nas i u svijetu, Zbornik Muzeja Đakovštine, Đakovo, 5: 135-155.

DEKKER, Hedviga, 1959.: Đakovo i njegova okolica kroz kulturno historijske spomenike, Đakovo

Dosje Muzeja Đakovštine (DMĐ), Đakovo

JARM, Antun, 1997.: Grb grada Đakova, Đakovački glasnik, 8. svibnja 1997.

LASZOWSKI, Emilije, 1932.: Grbovi Jugoslavije, Zagreb

ŠULJAK, Andrija, 1979.: Đakovo biskupski grad, Đakovo

Fotomonografija starog Đakova, Đakovo, 1995.

Službeni glasnik grada Đakova (SGGD), 1a/1994., Đakovo

Službeni vjesnik općine Đakovo (SVOĐ), 10/1984., Đakovo

Službeni vjesnik općine Đakovo (SVOĐ), 3/1986., Đakovo

Službeni vjesnik općine Đakovo (SVOĐ), 6/1992., Đakovo

NOVO

Nova knjiga u našoj biblioteci GRBOVI I ZASTAVE monografija je zagrebačkih simbola od njihove prve pojave u XIV. stoljeću do danas. Na 180 stranica velikog formata s mnoštvom kvalitetnih ilustracija u boji autor prikazuje razvoj gradskih simbola, od toga kako su nastajali, kako su utvrđeni propisima pa do toga kako su korišteni i kako se danas koriste u njihovim mnogim varijacijama. Osim gradskog grba i zastave, prikazani su simboli nekadašnjih gradskih općina, ali i simboli suvremenih gradskih poduzeća, sportskih klubova, vojnih i vatrogasnih postrojbi i mnogi drugi. Posebno su pripremljene i upute za pravilno isticanje gradskih simbola.

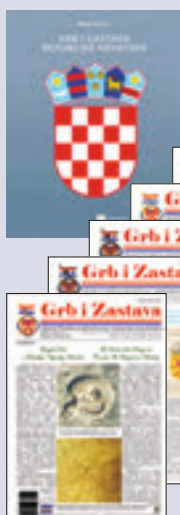
The newest book in our GRBOVI I ZASTAVE series presents the symbols of Zagreb from their emergence in 14th century until today. On 180 pages of large format with numerous high quality colour illustrations, the author displays the development of the city symbols, from how they came into being and how they are regulated to how they are used in practice in many variations. Beside the city flag and coat of arms, the symbols of previous civic municipalities, institutions, sports clubs, military and firefighting units and many others are shown. Specifications for correct usage of the city symbols are also provided in details.

"Poznavati grbove i zastave znači poznavati povijest, a dobro poznavati svoj grb i zastavu znači dobro poznavati vlastitu povijest." **Milan Bandić**, gradonačelnik Grada Zagreba, iz Predgovora.

"Knjiga Željka Heimera raskošna je paleta zastava i grbovlja grada, gradskih općina, institucija i klubova ... koja bi se morala naći u svakom zagrebačkom domu. Nakon ove knjige lakše mi je pri srcu kad shvatim da s ovim starovjekim gradom ipak nije otišlo sve vrit, kad se, eto, i naša coca-cola i traper generacija zna ozbiljno zaputiti u stari Zagreb..." iz kolumne **Zvonimira Milčeca** "Zagrebačka plava", dvotjednik Zagreb.hr, 12. lipnja 2009.

"Knowing coats of arms and flags means to know the history, and knowing well your own coat of arms and flag means to know well your own history." **Milan Bandić**, Mayor of the City of Zagreb, from the Foreword.

"The book by Željko Heimer is a splendid palette of flags and coats of arms of the city, civic municipalities, institutions and clubs... that should find its place in any home in Zagreb. After this book I feel easier at heart grasping that not everything has gone to heck with this ancient city of ours, since, lo, even our coca-cola and jeans generation is able to seriously travel back to the old Zagreb...." from the column by **Zvonimir Milčec** "Zagrebačka plava" in bi-weekly magazine Zagreb.hr, 12 June 2009.

Od istog autora | Also by Željko Heimer
Grb i zastava Republike Hrvatske, 2008.

Na časopis "Grb i zastava" možete se pretplatiti na adresi **Leykam International, Ilica 42, 10000 Zagreb** ili na info@leykam-international.hr. Pretplata po pojedinom broju 35,00 kn. Godišnja pretplata za dva broja 60,00 kn. Pretplatnici mogu pri kupnji knjiga u knjižari Leykam u Ilici 42 ili preko web stranica www.leykam-international.hr ostvariti 10% popusta na sva izdanja. Članovi HGZD dobivaju časopis besplatno, te također ostvaruju isti popust.

*You may subscribe to "Grb i zastava" bulletin at the address **Leykam International, Ilica 42, 10000 Zagreb** or at info@leykam-international.hr. Single number subscription 7 €. Annual subscription for two numbers 12 €. The subscribers obtain 10% discount when buying books in the Leykam bookshop in Ilica 42 or through the web site www.leykam-international.hr. The HGZD members receive the bulletin free and obtain the same discount.*

12. - 18. srpnja – 23. međunarodni veksilološki kongres, Yokohama, Japan

listopad – objavljenja knjiga **H. Kekeza** „Grbovi gradova u Republici Hrvatskoj“, Mozaik knjiga.

20. listopada – svečano predstavljanje knjige „Grbovi i zastave Grada Zagreba“ u Staroj gradskoj vijećnici u Zagrebu. ❶❷

20. listopada – predavanje **Ž. Heimer** „Grbovi i zastave Grada Zagreba“, Kulturno društvo Miroslav Šalom Freiburger, Židovska općina Zagreb. ❸❹

5. studenog – otvorenje izložbe „Uspomene /na/ jednog bana - ostavština Jelačić u Hrvatskom povijesnom muzeju“, autorica **Andreja Smetko**, kustosica **Matea Brstilo Rešetar**. (Otvorena do 1. rujna 2010.) ❺

26. studenog – predavanje **Ž. Heimer** „Grbovi i zastave Grada Zagreba“, Salon Matice Hrvatske.

9. prosinca – predavanje **Ž. Heimer** „Grbovi i zastave Grada Zagreba“, Zmajaska kula Družbe "Braća hrvatskog zmaja".

Najave kongresa:

29. međunarodni genealoški i heraldički kongres, Stuttgart, Njemačka, 12. - 17. rujna 2010.

24. međunarodni veksilološki kongres, Washington, D. C., SAD, 1. - 5. kolovoza 2011.

Događanja HGZD pratite na web stranicama:
www.hgzd.hr

Javite nam o svojim radovima i zanimljivim događanjima u vašoj sredini.

12th - 18th July – 23. *International Congress of Vexillology*, Yokohama, Japan

October – Book by **H. Kekez** "The Cities of the Republic of Croatia Coats of Arms" published by Mozaik knjiga, Zagreb.

20th October – ceremonial presentation of the book "The Coats of Arms and the Flags of the City of Zagreb" in the Old City Hall in Zagreb. ❶❷

20th October – Lecture **Ž. Heimer** "The Coats of Arms and the Flags of the City of Zagreb", **Cultural Society M. Š. Freiburger, the Jewish Community of Zagreb**. ❸❹

5th November – Exhibition opening "Memories of a Ban - the Jelačić legacy in the Croatian History Museum", author **Andreja Smetko**, curator **Matea Brstilo Rešetar**. (Open until 1st September 2010) ❺

26th November – Lecture **Ž. Heimer** "The Coats of Arms and the Flags of the City of Zagreb", **Salon Matice Hrvatske**.

9th December – Lecture **Ž. Heimer** "The Coats of Arms and the Flags of the City of Zagreb", *The Dragon Tower of the Croatian Dragon Brotherhood Society*.

Congress Announcements:

29. *International Congress of Genealogic and Heraldic Studies*, Stuttgart, Germany, 12th through 17th September 2010.

24. *International Congress of Vexillology*, Washington, D. C., USA, 1st through 5th August 2011.

Follow up HGZD events at the web site: **www.hgzd.hr**

Let us know on your papers and on interesting events in your vicinity.

